

08

12

תוכן עניינים

18..... דע את זכויותיך
תזכורת וגם זכויות שלא הכרנו

06..... היסטוריה: "שיוויון בשכול"
ראיון מיוחד עם ח"כ ישראל חסון

19..... סיפורו של מקרה משפטי
מדור של עו"ד שלומי ציפורי

08..... ללדת מחדש
"פרויקט התחלות" מיוחד לראש השנה

22..... 70 שנה, מי זוכר
מוזיאון הפלמ"ח, שאינו מאפשר לשכוח

11..... הריצה לחיים
קבוצת הטריאתלון נולדה כאשר זיו נהרג

24..... סרטים מרמת השרון
פעילות יוצאת דופן

12..... איש הציפורים מאילת
התחלה בסגנון אחר

28..... מדור תרבותי
קבלו כמה המלצות כולל הצגה בקאמרי

14..... מה חדש בארגון?
סקירה של המנכלי"ת, רחל לניאדו

11

28

שנה מלאת עשייה

אחיי, חברי ארגון יד לבנים, עם סיומה של שנת תשע"א יכולים אנו להסתכל לאחור בגאווה: על אף הכאב העצום שמלווה כל אחד ואחד מאתנו בכל אחד מימות השנה, ארגוננו היה כמשפחה תוססת מלאה עשייה.

שנת תשע"א נפתחה מבחינת הארגון בוועידה ארצית רבת משתתפים, שזכתה להצלחה עצומה. את הוועידה כיבדו בנוכחותם נשיא המדינה, שר הביטחון והרמטכ"ל. הענקנו אותות כבוד מיוחדים למעטים מבין לוחמי ישראל שזכו בעיטור הגבורה, כדי להביע בכך את הוקרתנו לאלה שבזכותם אנחנו יכולים להמשיך לחיות בארץ הזאת. במהלך הוועידה הכרזנו על כוונת ההורים השכולים לפעול להנחלת מורשת הבנים שנפלו ולהילחם בבורות של רבים מבני הנוער (ואף של המבוגרים), שאינם יודעים כמעט מאומה על מלחמות ישראל.

במסגרת הוועידה נערכה ישיבה פתוחה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. לאחר הוועידה נכנסו להילוך גבוה הדיונים במסגרת ועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון, בראשות ח"כ ישראל חסון, אשר המליצה על שוויון מלא בהתייחסות לשכול. אנו מברכים מכל הלב על המלצות הוועדה שעומדות בפני יישום. גם ועדת גורן שבחנה את הנושא הגיעה למסקנה דומה. בפגישה של מזכירות יד לבנים עם מנכ"ל משרד הביטחון אלוף מיל"א אודי שני וח"כ חסון סוכם על מתווה לתהליך חקיקה. אנו שמחים על כך שבמהלך השנה החולפת סוכם עם משרד הביטחון על עדכון בשיעור כ-15 אחוז בגובה ההטבות להן זכאים בני המשפחות השכולות, לאחר שהיו מוקפאות מאז החלק הראשון של העשור שעבר. ויותר מכל, אנו גאים על כך שבמהלך שנת תשע"א שקק ארגון יד לבנים חיים ועשייה, גם בסניפים השונים הפרוסים ברחבי הארץ וגם במסגרת הפעילות הארצית.

כך, בשנה זו יצאו בפעם הראשונה מאות הורים שכולים לטיול משותף בחו"ל, בבורגס שבבולגריה. חווייה מיוחדת זו השאירה בפי כל מי שהשתתף בה טעם של עוד. בארץ, נערך הנופש הארצי השנתי בים המלח שבו השתתפו למעלה מ-3500 איש.

בינואר הקרוב נצא לנופש ארצי שנתי נוסף - הפעם באילת. אני מזמין את כולם לצאת ולהנות מתכנית מגוונת ועשירה בפעילויות. במסגרת פעילות נוספת של הארגון זכינו לראות גם הפועות של תיאטרון הקאמרי, בכל רחבי הארץ וגם בחודשים הקרובים תתחדש מסורת זו. השנה החולפת התאפיינה גם בפעילות רבה מאוד של וועדת האחים השכולים. מאות אחים שכולים הצטרפו כחברים מן המניין אל הארגון, ונוספו לרבים החברים בו מזה שנים רבות. במהלך השנה הקרובה ייזכו אחים שכולים לשלושה מחזורי נופש במתקן הנופש בגבעת אולגה, בין השאר בזכות תרומה של יהדות קנדה.

רעיי, עם בוא תקופת החגים, כשכל עם ישראל נערך לחגוג, תוקפים הגעגועים והצער ביתר שאת כל אחד ואחד מאתנו באופן אישי. המחשבה מהדהדת בראש ואינה נותנת מנוח - הנה שוב אנו עומדים לעבור חג אחר חג ללא יקרינו שכה חסרים.

עם פרוס השנה החדשה מאחל אני לנו שנה טובה, שנת בריאות ושגשוג, שנה שבה לא יתווספו לארגוננו משפחות שכולות חדשות, ושבה ישובו לבתיהם גלעד שליט, נכדו של חברנו, צבי שליט, ויתר שבויי צה"ל ונעדרינו. שתהא זו שנה נוספת ברוכת עשייה!

שלכם,
אלי בן שם

בלב אחד

ביטאון ארגון יד לבנים
ספטמבר 2011 | גיליון 18

מערכת בלב אחד:

עורך ראשי: עמיר רפפורט
עריכה: מוריה בן יוסף
מפיקה: איילת סביצקי
חברי מערכת: רחל לניאדו, יוסף לוטנברג, שושי בן עמי, ציפי פילו, שמואל אגבר, יוסף פורת, אריה רוזנברג

רכזת מערכת ביד לבנים: יוכי פישר

עיצוב ועריכה גרפית: אסי קריספין

מו"ל: ארגון יד לבנים

יו"ר: אלי בן שם

מנכ"ל: רחל לניאדו

כתובת: בית הלל 2, ת"א

טלפון: 03-5629351

פקס: 03-5629354

דוא"ל: yadlabanim@bezeqint.net

אתר: www.yadlabanim.org.il

הפקה: ארומדיה ישראל בע"מ

דוא"ל: info@arrowmedia.co.il

המערכת אינה אחראית לתוכן

המודעות ואינה מחזירה כתבי-יד

שנה טובה !

יקירי, בני המשפחות השכולות,

שנה נוספת חלפה, ושוב יסב עם ישראל כולו לשולחן החג, וכל משפחה תברך על הזכות לחגוג את בואה של השנה החדשה יחדיו. אולם, בצד קבלת השנה החדשה, יביא החג לבתיכם התמודדות נוספת בדרך ארוכה ודואבת שהתחילה עם מות יקירכם.

גם בצה"ל יציינו מפקדים וחיילים את בואה של השנה בבסיסים ובמוצבים, לאורכה ולרוחבה של הארץ, וגם הם יחפשו בין הסועדים את רעייהם לנשק שאינם.

בשמי ובשם כל אותם מפקדים וחיילים אשלח לכם חיבוק חם, חיבוק של שותפות גורל שאין למעלה ממנה, חיבוק המסמל את הקשר התמידי בין מגני העם והארץ לבין אלו ששילמו את המחיר היקר מכול עבור ביטחון ישראל. יחדיו נעמוד לצדכם בכל עת, מלאים בהערכה לתעצומות הנפש שאתם מפגינים יום-יום ומחויבים לצוואת בניכם ובנותיכם.

בפתחה של שנת התשע"ב אנו זכאים להסתכל לאחור, על כל שהשגנו והגשמו בשנה שחלפה, על המשוכות שצלחנו ועל הפסגות שכבשנו. שנה זו לא עברה בשקט, כמו תמיד סיפק המרקם האסטרטגי העדין של המזרח התיכון אתגרים מורכבים לצה"ל ולמדינת ישראל. אזורנו רעם ברעידות אדמה ששינו את פניו מן התכלית, ואת תמורותיהן אנו נמשיך ודאי לראות גם בשנה הבאה. במהלך ההתמודדויות המורכבות הללו איבדנו לצערי טובים מחברינו, מפקדים וחיילים, שנפלו בפעילות מבצעית, באימונים ובשגרה. שמותיהם נחקקו על קירות האבן ועל לוח ליבו של צה"ל. שם ייוותרו תמיד, כמגדלורים המאירים את דרך הערכים והצדק שבה אנו צועדים - הדרך לעתיד של שלום וביטחון.

יקירי,

יודע אני כי אין בכוחן של מילים להביא מזור להרגשת הריק הצורב בליבכם, ואף על פי כן, אבקש לחזק אתכם בשמו של צה"ל כולו. יחד נישא תפילה שבשנה הבאה עלינו לטובה לא יתווספו משפחות למעגל השכול, שתהיה זו שנת רפואה שלמה לרעינו הפצועים, שנה שבה נזכה לחזות בשובכם של חיילינו השבויים והנעדריים, שנת ביטחון, שגשוג ושלום.

שלכם ואתכם,

בנימין (בני) גנץ, רב-אלוף
ראש המטה הכללי

ראש השנה התשע"ב
ספטמבר 2011

שר הביטחון וחברי ועדת חוץ וביטחון עם גיבורי ישראל בכנס ועידה ארצי של יד לבנים תשע"א צילום: משרד הביטחון

"אנו מטפלים בעיוותים שנוצרו בטיפול בשכול"

כך אומר ל"בלב אחד" ח"כ ישראל חסון שעמד בראש וועדה לבחינת מערך השיקום מטעם ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. המלצות מרכזיות של הוועדה מדברות על "שוויון בשכול" ועל הגדלת הטבות למשפחות שכולות. יו"ר יד לבנים: "אנחנו מברכים על הדברים"

❖ מאת מערכת ב"לב אחד

מיד אחרי החגים, במושב החורף של הכנסת, יחלו דיונים לקראת חקיקה חדשה בתחום הטיפול במשפחות שכולות ובנכי צה"ל. הדיונים יתבססו על המלצות ועדה לבחינת מערך השיקום וההנצחה במערכת הביטחון, שהייתה ועדת משנה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, בראשות סגן ראש השב"כ לשעבר, ח"כ ישראל חסון, איש מפלגת קדימה. הוועדה דנה במשך חודשים ארוכים בנושאים שונים הקשורים לשכול, להנצחה ולטיפול בנכי צה"ל. אחת המלצות החשובות ביותר שלה היא להנהיג "שוויון בשכול". מדובר בהשוואת התגמול למשפחה לגור בה למה שמקבלות אלמנות צה"ל, ביטול הפחתת התגמול כשאהר מההורים הולך לעולמו, כפי שנהוג כיום, בחינת כל מערכת ההטבות הניתנות כיום להורים והתאמתן למציאות. בנושא רכב, החליפת רכב כל ארבע שנים כפי שמקבלות אלמנות צה"ל, והשוואת אחזקת דמי רכב כמקובל לגבי האלמנות. הארגון דורש בחינת גובה המענקים והסיוע הניתנים

להורים שנכנסים לבתי האבות ובחינה יסודית של צורכי ההורים המבוגרים בכל תחומי החיים. בחודש יולי האחרון, עם סיכום הדיונים בנושא במושב הקיץ, כתב מזכיר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, שמואל לטקו, כי "תימשך עבודת המטה סביב סגירת הפערים בהטבות בין הורים שכולים לבין האלמנות והשוואת מענק הוני למשפחות חיילים שנפלו בשירות סדיר. הועלו אפשרויות שונות לפיתרון סוגיית הפערים בהטבות בין הורים שכולים

ליים לאלמנות ובניהן הטבות להורים השכולים. בקרוב יתקיים דיון המשך בנושא בהשתתפות משרד הביטחון – אגף משפחות והנצחה וארגון יד לבנים. הוועדה לבחינת מערך השיקום עסקה, בין היתר, גם בטיפול בהורים השכולים המתבגרים ובסיוע הסייעודי לו הם זכאים. הדיון בנושא השוויון בשכול – נערך לביקורת ארגון יד לבנים. הוועדה דנה בקשת רחבה של נושאים שבהם יש לטפל, אומר יושב ראש הוועדה ח"כ ישראל חסון, בראיון מיוחד לביטחון יד לבנים.

"בין השאר, ניסינו למפות את הבעיות המרכזיות כיום, כאלה שאם נטפל בהן אנחנו פותרים 80 אחוז מהבעיה, והיתר סובל דיחוי. כמובן שלכל אחד מהתחומים בהם התעסקנו יש משמעות תקציבית ברורה, אולם בסוגיה של השוויון בשכול נראה שמתקיים עיוות גדול מאוד. לפני כשנתיים כשהגיעו להסדר עם אלמנות צה"ל, לא הייתה מספיק התייחסות אופרטיבית לעיוות האפשרי שיכל להיווצר ביחס להורים השכולים. אנחנו מבקשים כעת לטפל בעיוותים שנוצרו, אם בכלל, מבלי ליצור השלכות נוספות".

המלצותיה המלאות של ועדת ישראל חסון יוגשו לאישור מליאת ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, בראשות ח"כ שאול מופז, אחרי החגים, ומסתמן כי הן יכללו גם המלצה שלא להקטין את גובה התשלום הניתן למשפחות שכולות כאשר אחד מן ההורים השכולים נפטר, כפי שנהוג היום, לצד שורה של המלצות רבות נוספות.

מעמד האחים השכולים

לגבי נושא מיסוד מעמדם של האחים השכולים, שגם בו עסקה הוועדה, מספר ח"כ חסון כי הוחלט לעגן את מעמדם ב"חוק חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום)" תוך מספר שבועות. עם זאת, הוועדה לא מצאה מקום לעגן הענקת תגמולים והטבות לאחים. "בכל המקרים שהובאו לידיעתנו ראינו שאצל מרבית האחים השכולים המנגנון היה שונה מהמנגנון של ההורים: הם התמודדו כמעט רק בכוחות עצמם עם השכול

חבר הכנסת ישראל חסון

שלהם. בשיתוף משרד הביטחון הוחלט לעגן את מעמד האחים. אמנם החלטתנו שאין מקום להעניק תגמולים לאחים, התגמולים מתבססים על הפער שנוצר בעקבות האובדן וזה יותר רלוונטי לגבי ההורים שמאבדים את ילדם ולא אחים. עם זאת, ישנה חשיבות רבה להכרה באחים באופן פורמאלי על מנת לחזק את מעמדם ולהבטיח שיוכו לייצוג ראוי וכן במטרה לסייע להם בכל הנושא של משמעות השכול עבורם, גם בטיפולים פסיכולוגיים או בסיוע בלימודים".

חסון מציין כי ניתן לראות שייצוגם של האחים במסגרת ארגון יד לבנים, הוא רחב מאוד. "אנו סבורים כי ייצוגם במסגרת ארגון יד לבנים הולך ומתרחב ומוצאים שהוא נאות", כתב מזכיר הוועדה לטקו.

אתרי הנצחה ומורשת

נושא נוסף שבו דנה הוועדה היה אתרי הנצחה ומורשת. לדברי חסון, הוועדה מבקשת ליצור אחידות בין אתרי הנצחה הממלכתיים ואלה של החילות השונים. בסיכום עבודתה של ועדת חסון נכתב כי משרד הביטחון (אגף משפחות והנצחה) בשיתוף עם צוות הבדיקה, מגבש בימים אלה תזכיר חוק בנושא אשר יוגש עד תחילת מושב החורף. ח"כ חסון ביקש ממשרד הביטחון לשתף את הנהלות אתרי הנצחה ונציגייהן בתהליך החקיקה.

בתזכיר חוק חדש יוגדר מהו "אתר הנצחה", לאילו מסגרות מיועד (מי זכאי

לאתר מורשת והנצחה), מהם מרכיביו ומהי בכלל "מורשת".

כמו כן, ייקבע תקן אחיד ושווה לתכור לה של המורשת וההנצחה בכל אתר ואתר (אתרים ממלכתיים וחייליים בלבד) כגון קיר זיכרון, אולם הסברה ועוד.

ייבחנו אפשרויות לעגן פטור מתשלום ארנונה לאתרים, סוגיית מימון האתר, איסור גביית דמי כניסה לאתרים ועוד. יוגדר סעיף תקציבי נפרד לנושא המורשת וההנצחה.

קצין חינוך ראשי וראש אכ"א בצה"ל יבחנו את האפשרות להציב חיילים כמדריכי הסברה באתרים הללו.

לדברי ח"כ חסון, "תזכיר החוק בנושא ייוגש עד תחילת מושב החורף בכנסת. גם בעניין הזה חשיבות השוויון היא מרכזית מאוד".

בן שם: מברכים על עבודת הוועדה

נציגי ארגון יד לבנים השתתפו במשך ימים ארוכים בדיוניה של ועדת ישראל חסון שנערכו בכנסת.

לדברי יו"ר הארגון, אלי בן שם: "הוועדה בראשות ח"כ ישראל חסון עשתה עבודה יסודית. נושא השוויון בשכול הוא מרכזי מאין כמוהו.

"במשך חמש השנים האחרונות מתחוללת מהפכה גדולה בטיפול במשפחות השכולות", מוסיף בן שם.

"בעבר היו בירוקרטיה מאוד מסורבת לטיפול כושל, ובנוסף לכך, המשפחות נאלצו להתמודד עם מבחן הכנסה, שבמסגרתו היה עליהם לעבור חקירות כלכליות כתנאי לקבלת סיוע. כיום, ההורים מקבלים תגמול ללא בוחן הכנסה. אגף השיקום במשרד הביטחון פוצל ביוזמה משותפת של ארגון יד לבנים ושל מנכ"ל משרד הביטחון לשעבר, עמוס ירון. במסגרת השינוי, הוקם אגף שמתמקד קצע בטיפול במשפחות שכולות, במקום 'אגף השיקום' שטיפל בעבר גם במשפחות השכולות וגם בנכי צה"ל. כיום, לטובת הטיפול בנכי צה"ל יש אגף נפרד.

"כעת, אנחנו רוצים שיתממש גם דגל ה'שוויון בשכול' שאנו מניפים כבר כמה שנים, ואנו מצפים שכך אכן ייקרה בקרוב".

התחלות חדשות
ערב ראש השנה תשע"ב

חיוך חדש

שרה ואליעזר רוזנפלד התמודדו כל חייהם עם אובדן בני משפחה. כאשר שכלו גם את בנם הבכור יצחקי, שנוקרא על שם דודו שנהרג אף הוא בצבא, הם הרגישו שהם חייבים ללדת עוד ילד. שנה לאחר הולדת הבן כשגילו ששרה שוב בהריון, זו כבר הייתה הפתעה גמורה. כעת הם מספרים על ההורות המאוחרת, השאלות, הקשיים, וגם השמחה האדירה שבהבאת עוד חיים

❖ מאת רחל בן-לוי צילומים: יוסי פונט

"משאת נפשי מילדותי הייתה להיות אם, זה היה חלום חיי", אומרת שרה רוזנפלד. "רציתי לתת לילדיי את מה שכל כך חסרתי בילדותי". שרה איבדה את אמה בלידת אחותה, כשהייתה בת שש שנים בלבד. 36 שנים לאחר מכן היא איבדה גם את בנה הבכור יצחקי ז"ל, טייס מצטיין בטיסת 135, שנהרג בשיטפון בזמן שהיה בטיול בנחל צאלים. אביו של יצחקי, אליעזר, ידע גם הוא כבר אובדן קשה: יצחקי ז"ל עצמו

נקרא על שם אחיו של אליעזר, שנהרג בתאונה בצבא בעת שהיה בקורס מט"קים. שנה וחצי לאחר האובדן של יצחקי, מתוך הרצון העז שלהם להביא עוד ילד לעולם, הולידו שרה ואליעזר את הבן אביה. רצה הגורל ושנה בלבד לאחר הולדת אביה וללא תכנון מוקדם, כשהייתה כבר בת 44 וסבתא לנכדים, גילתה שרה שהיא שוב בהריון. תשעה חודשים לאחר מכן נולד אלישי, בן הזוגנים במשפחה.

הפסטורלי כוכב השחר, על גב ההר מעל בקעת הירדן בדרך אלון, ממזרח לירושלים. שרה ואליעזר נישאו ב-1979 והיו ממקימי היישוב ב-1980. כאשר הגיעו לכוכב השחר היה בנם הבכור, יצחקי, כבר בן חצי שנה. במהלך השנים המשפחה גדלה ולווג נולדו ילדים נוספים: הדס, אירית, טל, מלאכי, מאיר ומעוז, והמשפחה חייה חיים מאושרים ומספקים בישוב ההררי. בראשית הדרך אליעזר התמחה בגיי רול ענבים על פני מאות דונמים של

כרמים, אולם כיום על בסיס הכשרתו המוסיקאלית כנגן קלרינט והלילית, הוא בעליה של תזמורת חסידית הקרויה "הנני גון שבלב". התזמורת הוציאה כבר עשרה דיסקים של ניגונים חסידיים ונעימות ישראליות. "נהגתי לומר על עצמי שאני זומר ביום ומזמר בלילה", אומר אליעזר בהומור ומר סיף: "שרתי בהלוויה של יצחקי ואני שר באזכרות לזכרו. השפה שלי היא שירה. זוהי דרכי להביע את עצמי. לא היה לי קל לחזור לנגן באירועים משמחים, ובתחילה כשניגנתי הרגשתי כאילו אני עומד על קוצים בוערים, אך בסופו של דבר הנגינה והשירה נותנים לי המון כוח ועוצמה. כמובן שקיים עדיין קושי, אבל העיסוק בשמחות נותן משמעות רבה לחיי".

שרה היא עוברת סוציאלית בהכשרתה המקצועית, ומתמחה בטיפול משפחתי. כיום היא מנהלת את "גוונים" – מרכז טיפולי למשפחות. עיסוקה זה ככל הנראה, סייע לה רבות בהתמודדות עם הקשיים השונים בתוך המשפחה לאחר ששכלה את בנה.

"יצחקי היה ילד משפחתי", מספרת שרה. "כבן בכור הוא היה מלא אהבה. אהב את המקום שלו בבית ולא התבייש לומר זאת, אהב את היישוב ואהב את החברים. הכי חשוב זה שהוא גם דאג להביע תמיד את אהבתו.

"הוא היה ילד מאוד מוכשר והיה חשוב לו להצליח. הוא אהב ספורט, היה צייר נהדר ואפילו תכנן כלי רכב ממונעים. באיזשהו שלב הוא בנה בעצמו 'באג' (טרקטורון) ונסע בו ביישוב. אחרי זה הוא גם התמכר לטיולי ג'יפים. הייתה לו יכולת להתחבר לכל אחד בקלות רבה. הוא לא חלם כל חייו להיות טייס אך משהתקבל לקורס טיס התייחס לעניין במלוא הרצינות. כמעט עד סוף הקורס הוא היה במסלול מטוסי קרב, כשהועבר למסלול תובלה התאכזב מאוד וחשב לעזוב את הקורס, אולם בהשפעת המשפחה והמפקדים נשאר ואפילו סיים בהצטיינות.

"אני יודעת שיצחקי לא הצטער על כך לרגע, כי בסופו של דבר התפקיד היה מאוד מעניין. כשסיים הרגשנו כאילו עלינו על גג העולם, אבל הצנענו את גאוותנו וגם הוא נשאר כל כך צנוע, עד כדי כך שהיה מוריד את סרבול הטיסה לפני הכניסה

ליישוב כדי לא להיראות כמי שמפגין את היותו טייס. עטופים בנחת ומלאי שמחה נחשפנו אל הצער הגדול של האוברן". יצחקי נהרג ביום שישי ה-28 במרץ, בחול המועד פסח שנת 2002, בעיצומה של האינתיפאדה השנייה. יום אחרי ליל הסדר הוא יצא לטיול ג'יפים בנחל צאלים יחד עם חברים ועם אחותו הדס. בחג ירד גשם והסחף שהגיע אל המדבר יממה לאחר מכן הפך את הג'יפ בו נסעו. יצחקי הצליח לצאת מהג'יפ עם חבר, אך השניים החלו להיסחף. בשלב כלשהו החבר נפלט על גדת הנחל ואילו יצחקי המשיך להיסחף, הוא נפל במפל מגובה של יותר משישים מטר ונהרג. גופתו נמצאה רק בשבת בבוקר.

"חגגנו ליל סדר בביתה של אחותו של אליעזר ברחובות, זו הייתה חוויה משפחתית מרגשת. לא עלה בדעתנו כי זוהי מסיבת הפרידה ליצחקי. אפילו בחלומות האפלים ביותר לא היה לכך כל רמז", אומר רת שרה.

איך התקבלה ההחלטה ללדת עוד ילד? זה היה משהו אינסטינקטיבי?

"כבר לפני הלוויה, אליעזר הביע משאלת לב ללדת ילד נוסף. משאלה שבערה בתוכו. 'את תראי שעוד יהיו לנו הרבה יצחקים חדשים' הוא צעק מתוך הכאב הנורא.

יצחקי רוזנפלד ז"ל

של דבר השתכנעתי. "למזלנו הרב, העיניינים הסתדרו באופן טבעי לגמרי ללא צורך בהתערבות מבחוץ. שנה וחצי אחרי האוברן נולד לנו בן חדש".

זו שאלה בלתי נמנעת, האם שקלתם לקרוא לו על שמו של יצחקי?

"את השם יצחק לא רצינו לתת יותר במשפחה", אומר אליעזר. "גם אחי שנהרג בצבא נפל בגיל עשרים ושתיים. למרבה ההפתעה, בבדיקה שערכנו מצאנו ששניהם חיו אותו מספר ימים בדיוק. הברית של יצחקי הייתה בדיוק ביום האזכרה במלאת שנתיים לנפילתו של אחי, וראיתי בכך

"יש הורים המעדיפים בסיטואציה כזו בת, לי היה טוב עם העובדה שנולד לי בן. האמת היא שרציתי מאוד תאומים. לא ידעתי איך אתמודד עם העובדה שהיו לי שמונה הריונות ובסופו של דבר נשארתי רק עם שבעה ילדים חיים. לא הבנתי כיצד אוכל לומר שיש לי שמונה ילדים כאשר האחד איננו. מצד שני כבר היו לי פעם שבעה ילדים, ומה עכשיו?"

סמליות שהנה בני שנולד ינחמני על מות אחי שאותו הערצתי. כשקראנו ליצחקי בשמו של אחי לא היינו מודעים לכך שיש הסבורים שלא רצוי לקרוא לילד על שמו של מי שנפל בצעירותו. "אף שעדיין אינני חושב שהשם היווה גורם בנפילתו של בני, אחרי מה שעברנו חשבתי שעדיף להניח לשמו. מעבר לכך, הבנו שאסור לנו להטיל על כתפיו של התינוק החדש את מעמסות החיים שלנו. קראנו לתינוק אביה. יש לו אישיות וחיים משל עצמו והוא איננו תחליף ליצחקי שאיבדנו".

התחלות חדשות ערב ראש השנה תשע"ב

אלי בלאלי

המרוץ לחיים

כשזיו ז"ל נהרג אביו אלי בלאלי הקים קבוצת טריאתלון שרצה, מדוושת ושוחה קילומטרים רבים בכל שבוע

זיו בלאלי ז"ל

עימה גם כן המון אנרגיות למשפחה. "זיו היה אדם נהדר, חכם, אהב את הבנות ותרם לזולת. אני מניח שאם היה לי דיאלוג איתו כיום הוא היה אומר לי 'אבא תמשיכו את החיים, תמשיכו ליהנות ולחיות, יש לכם עדיין את מיכל'."

"אנחנו משמרים את זה בזיכרון ויודעים להמשיך בחיים ולא לשקוע במרה שחורה שרק מזיקה. "מבחינתנו הוא קיים, הוא אמנם לא חיי אבל הוא קיים. כשאני רץ במרוץ שידרנו על שמו, כשעוברים ליד בית העלמין הצבאי בכפר סבא, אני עוצר ואומר לו 'אני מצדיע לך תראה כמה אנשים באו בשבילך'."

"זה מרומם את הנפש לראות את כל האנשים שמגיעים, בין אם מדובר בריצים ובין אם מדובר בצופים. מבחינתם הם בסך הכול רצים שמשתתפים במרוץ אך מבחינתנו הם עוד אנשים שמגיעים וחולקים כבוד לזיו."

"השחייה בים שהיא החלק הכי קשה פיזית עבורי בטריאתלון, מחזירה אותי לימים שהלכנו לדוג ביחד, זיו, הוא היה מסוגל לשבת שעות ולצפות בגלים, היה לו חיבור לים. באותו רגע אני מנסה

"זיו מעולם לא השתתף בטריאתלון, לא הצלחתי לסחוף אותו איתי בעניין. אבל זיו היה ספורטאי בכל רמ"ח איבריו, במיוחד אהב חדר כושר וכדורסל", אומר אלי בלאלי, אביו של זיו ז"ל.

זיו היה אחד מאנשי חטיבת המילואים של הצנחנים ששהו מחוץ לבית העלמין בכפר גלעדי במלחמת לבנון השנייה. הוא נהרג יחד עם 11 מחבריו לגדוד כשקטיושה נפלה בסמוך אליהם ב-6 באוגוסט 2006.

לאחר מותו של בנו הקים אלי בלאלי קבוצת טריאתלון במסגרת קאנטרי קלאב כפר סבא. אימוני הקבוצה מעסיקים אותו מסביב לשעון, כאשר כל המ

שפחה נרתמה להצלחתה. "כשהתחלתי להתעסק בתחרויות טריאתלון לפני יותר מ-20 שנה, התחום עוד היה בחיתוליו בארץ, בחרתי בכך כדרך חיים והמשפחה, אשתי ליוזי והילדים מיכל וזיו, היו איתי לכל אורך הדרך, תמכו וחיוקו", אומר אלי.

"אחרי האובדן של זיו אני חושב שבחרנו בטריאתלון בשביל להיות שפויים. הטריאתלון זו עשייה. ההתעסקות בארץ גון מרוץ שאנו עורכים מידי שנה מביאה

עוד ילד לעולם, אך לא התייעצנו עמם", אומרת שרה. "הם הבינו שהחלטה ללדת נובעת מהגישה שלנו כי יש חיים אחרי השכול, עודרו אותנו וציפו ללידה. לקט" נים היו יותר שאלות. מאיר, שהיה בן עשר כשאביה נולד, שאל אותי פעם אחת: 'אם אני אמות אז גם תלדי ילד אחר?'. מעוז שהיה בן שמונה כשאלישי נולד, שאל: 'אימא נכון שחשבת שאני אשאר התינוק שלך ואז אביה נולד? אחר כך חשבת שאביה יהיה התינוק שלך ואז נולד אלישי. אימא, עד איזה גיל אפשר להיות בהריון?'. אני בטוחה שכל הילדים שמחים היום על שי קום משפחתנו.

"העיסוק האינטנסיבי של טיפול בילדים והמחויבות אליהם כל הזמן, מרחיק את האבל. התפקיד מחייב. אין מקום לצור רך האישי שלי להתאבל אלא צריך לתת את המקסימום. אני סבורה שהתרופה הכי משמעותית לנטילת חיים היא חיים חדשים. היום הקטנים הם בני שש ושמונה, הם יודעים שהיה להם אח שקראו לו יצחקי, אבל עדיין אינם מבינים כי נולדו כתוצאה מהאובדן. הם ממלאים אותנו בנחת ובחום".

גם אליעזר לא מותיר מקום לספק ואומר כי החיים החדשים בבית מילאו את החלל שהשאיר יצחקי. "שרה ואני מאמצים את הרעיון שכל הילדים שלנו הם יצחקי. הם מקבלים את המקום הראוי להם ללא משוא פנים. מגיע להם לחיות חיים מאושרים למרות השכול".

כל ההווה יותר נורמטיבית ועבור אביה זה היה נהדר. לגדול במשפחה עם אחים הרבה יותר גדולים, לאור הברידות שיכור לה להיות לילד להורים מבוגרים, זה קשה. אומנם מעוז היה רק בן שש כשאביה נולד, אך בכל זאת העובדה ששני הקטנים ביותר נולדו אחרי ששכלנו את יצחקי ושניהם קרובים בגיל, הביאה את הבית למקום אחר. אני מודה לבורא עולם יום-יום ושעה-שעה על המתנה הנפלאה של שני הבנים שהביאו אותנו למקום טוב אחרי האובדן".

עבודת המסטר של שרה הייתה במחקר איכותני על תופעה של לידת ילד אחרי שכול. ממחקרה עולה שלעצם המחשבה על עוד ילד סמוך לאובדן, יש תפקיד חיובי בשיקום והתמודדות עם האבל והיא מהווה זיק של חיים בתקופת חורבן והתמוטטות. הולדת הילד והמחויבות אליו מעניקות כוח ונותנות דרך לכיוון ולשיקום.

במחקר עלו שלושה רעיונות מרכזיים: הראשון הוא שמהמקום בו נורע הכאב והעצב צמח לו חיוך חדש, השני - הילד החדש אינו מצבה לאחיו שנפטר, והשלישי - ההורות היא שונה. במשפחת רוזנפלד מתקיימים שני הרעיונות הראשונים: חיוך חדש בולט בשטח וילדיהם אינם מצבה לא אחיהם. הם משתדלים לא לתת מקום לרעיון השלישי ומגדלים את הילדים ללא חרדות. איך ילדיכם האחרים התייחסו להחלטה ללדת עוד ילדים לאחר האובדן של יצחקי? "שיתפנו את הגדולים ברצוננו להביא

גם שרה אומרת כי היה ברור לה שלא תוכל לקרוא לתינוק בשמו של אחיו שאותו לא זכה להכיר. "שמחת מאוד שנולד לי בן. הייתה בזה מן השלמה. יש הורים המעדיפים בסיטואציה כזו בת, לי היה טוב עם העובד דה שנולד לי בן. האמת היא שרצייתי מאוד תאומים. לא ידעתי איך אתמודד עם העובד דה שהיו לי שמונה הריונות ובסופו של דבר נשארתי רק עם שבעה ילדים חיים. לא הבנתי כיצד אוכל לומר שיש לי שמונה ילדים כאשר האחד איננו. מצד שני, כבר היו לי פעם שבעה ילדים, ומה עכשיו?".

האם אביה דומה ליצחקי? מזכיר לכם אותה?

שרה: "האמת היא שמעולם לא נכנסתי לזה. כל כך פחדתי להשוות את התינוק ליצחקי שלא הרשיתי לעצמי להשוות". אליעזר: "אביה איננו דומה ליצחקי. יש לנו ילדים אחרים שרומים לו שתי טיפות מים".

כאמור, כשאביה היה בן שנה ושרה כבר בת ארבעים וארבע, ללא שום תכנון וכי וונות מוקדמות, היא גילתה לפתע שהיא בהריון עם תינוק נוסף.

"לא חשבתי שקיימת אפשרות שכזו. זו הייתה הפתעה מוחלטת ולקח לי זמן לעכל את המצב החדש. מעולם לא חלמתי שאני אלד ילד בשלב הזה. הייתי כבר סבתא כשי נולד אלישי."

"קראנו לו אלישי כי הייתה זו ממש מתנת אלוקים. מתנה לכל המשפחה. זה עושה את

אביה ואלישי. לא הכירו את אחיהם יצחקי ז"ל

התמודדות של איש הציפורים

אדרון עמר נהרג בפעילות מבצעית בעזה. משפחתו הקימה כיתת לימוד וחינוך סביבתי בפארק הצפרות בו נהג לבלות. אביו דניאל: "רצינו מקום שמגיעים אליו ולא אומרים רק 'כמה כואב'"

אדרון עמר ז"ל

ידיע בשנינותו ובבקיאותו, הוא היה חובב טבע מושבע ומומחה בידיעת הארץ, בבעלי החיים ובציפורים, אומר האב דניאל. המפעל בפניה הזו היווה עבורנו נקודת חיבור והמשכיות לדברים שאדרון אהב ורצה לעסוק בהם. הוא בילה ימים שלמים בפארק, ובילדותו חגגנו לו כאן ימי הולדת. בנקודה מיוחדת זו, מפגש המלכויות: שמים, ארץ, ים, ישראל, ירדן, מצרים וערב הסעודית, חולפות מדי שנה כמיליארד ציפורים.

"חלקן הגדול אינן שורדות את המסע, אך הן יוצאות שנה אחר שנה ואינן מוותרות על אף כל הקשיים כגון הטורפים, פגעי מזג האוויר והדרך הארוכה, האדם, המחלות ועוד. כך אנחנו, על אף המחיר הכבד שאנו משלמים, איננו מוותרים על רצוננו לחיות בארצנו בשלום ובביטחון ובשקט ושלווה", אומר דניאל עמר.

כיתת התצפית והלימוד שנבנתה תוך כדי התחשבות בנזק ובסביבה מחומרים טבעיים או ממוחזרים, בנויה בצורת גמ"ש שומרכבת משישה עמודים מרכזיים שפורצים אל השמיים מעל גג הכיתה. "העמודים שונים בגובהם, בעוביים ובשימושם. כל עמוד

"בחדשים הראשונים אחרי נפילת אדרון ז"ל, הרחף לייצר וליצור לא הרפה ממני אפילו לרגע אחד", אומר אביו של דניאל עמר, לוחם סירת גבעתי שנהרג מפגיעת טיל אר.פי.ג'י בנגמ"ש בו נסע בשכונת זיתון בעזה ב-11 במאי 2004, במהלך מבצע "פרשי הפלדה" להשמדת מעבדות יצור של טילי קאסם.

הבן אדרון קיבל את השם המיוחד כיוון שגולד בתחילת חודש אדר והכניס לחיי משפחתו הרבה רון. הוא גדל כילד פעיל, למדן ואוהב טבע וחי, שנהג לבלות שעות רבות בפארק הצפרות בעיר הולדתו אילת. לכן, היה זה כמעט טבעי שמשפחתו בחרה להמשיך את דרכו אחרי מותו באמצעות הקמת נקודת תצפית וכיתת לימוד וחינוך סביבתי, המשמשת אנדרטה חיה לאדרון ולחמשת החיילים שנהרגו עימו במהלך הפעולה: סמ"ר עופר ג'רבי ז"ל, סמ"ר יעקב מרוויצה ז"ל, סמל אביעד דרעי ז"ל, סמל קובי מורחי ז"ל וסמל איתן ניומן ז"ל.

הפעילות עוזרת גם למשפחה ונותנת מבחינת ההורים משמעות מיוחדת למונה "הנצחה חיה".

"המקום נבחר בקפידה רבה. אדרון היה

צפארי של משפחת עמר באילת שוקק חיים

לאלבום החתונה. "היה חשוב לנו כי הנצחה תהיה חיה, נושמת, מרגשת ופעילה. רצינו לבנות מערכת הנצחה כזו שמגיעים אליה ואומרים 'אוי זה אחרת, זה מיוחד' ולא רק 'כמה עצוב או כואב'."

"ביחד עם הכאב וההתמודדות עם השכול, התחושה שהמקום נוצר ביחד עם האובדן היא חלק מהעיבוד של הדברים. הפרויקט צמח איתנו והוא חלק מחיינו", אומר דניאל. "הכיתה והפארק דורשים תחזוקה שוטפת ואת זה אנחנו מבצעים, המשפחה והחברים. זו פינה נהדרת לברוח אליה ולפגוש את הבן במקום אותו הוא אהב מאד. תוך כדי השקיעת הצמחייה, העידור או הגיוס מפליגים לעולמות אחרים.

"בכל ביקור ופעילות במקום אני תמיד משאיר את ההרגשה הכואבת בחוץ ומשתדל להתעסק במטרה שלשמה אני נמצא, אם זה בעבודה שאני עושה באותו רגע או כשאני מדריך מבקרים ומשתדל להתנתק. אחטא אם לא אציין כי למרות שאני משתדל מאד לפעמים זה מתפרץ ויוצא. רואים על פניי וגם שומעים בקולי, ולעיתים גם הדמעות אינן מתאפקות ופשוט זולגות להן החוצה, אך העיסוק עם תלמידים וקבוצות בני הנוער והשאלות התמימות של הילדים, יש בהן כדי להשיב ולפייס את הרעת בתוך השכול והצער. במפגשים איתם אתה חושף לפנייהם את הילד שלך שנפל, גודל ההתעניינות והשאלות מחזיר לו חיים. לרגע קט אתה מדבר על הילד שאיננו כלשון הווה. הוא ישנו כאן. הוא נמצא. הילד שלנו חיי בליבנו ועתה גם בליבם של האחרים." □

נודדות ומקומיות, מהערב הפלאוארקטי, סובלות מנזקים שנגרמים לסביבתם הטבעית באזור אילת, נזקים שמתגברים לאט לאט אך בהתמדה. בפארק הציפורים מופעלות שמונה מלכודות ריבאצי' יחידות מסוגן במזרח התיכון, שמותאמות במיוחד לתנאי השטח. באמצעות מלכודות אלה ניתן ללכוד, לתייג ולשחרר מחדש לטבע ציפורים רבות וכיום מרכז הצפרות עוסק גם במציאת פתרונות לקונפליקטים בין החקלאים באזור לאוכלוסיות הציפורים הנודדות.

"הסוכה שהקמנו משמשת כבר כשש שנים ככיתה פעילה והפכה להיות אבן שואבת לתלמידים מכל רחבי הארץ, לאילתים ולחובבי טבע וצפרים מהארץ ומהעולם המגיעים לשבת בה, להתבונן ולעקוב אחר הציפורים בעת נדידתם", מספר דניאל. "בחזית הכיתה הוצבה משקפת ענקית לרווחת המטיילים כדי שיצפו בציפורים. חלק מהנוכחים אפילו זוכים להחזיק את הציפורים ולשחררם לחופשי. על רצפת הסוכה בנינו פסיפס מאריחי קרמיקה צבעוניים עם מסלולי צירי הנדירה של הציפורים וכן על הקירות ישנם צילומים ורישומים שבאמצעותם ניתן להכיר את סוגי הציפורים שנמצאות דרך קבע בסביבת הכיתה.

"לצד כיתת הלימוד נטענו עצי נוי ופרי, תבלינים ומעט פרחים ובשנתיים האחרונות היא הפכה לפינת חמד אליה מגיעים הורים עם ילדים, מקום בו חוגגים ימי הולדת ואירועים משפחתיים ובשעות אחר הצהריים ניתן גם לראות זוגות של כלות וחתנים שמגיעים למקום להצטלם

אדרון נהרג חודשיים בדיוק אחרי יום הולדתו העשרים, הוא הותיר אחריו מלבד הוריו דניאל, עובד חברת החשמל ועמליה, מחנכת בתיכון, גם אחות אביגל, כיום סטודנטית, ואחים תאומים, שחר וזוהר, חיילים שמשרתים כבר שנתיים בצה"ל, זוהר בחיל הים ושחר ביחידת קצין העיר. "התכנון והביצוע של בניית הכיתה היה חלק משגרת היום הכואבת", מספר דניאל. "במהלך ההקמה חוינו את כל הרגשות האפשריים, החל מכאב, כעס ואכזבה ועד לתחושות של התעלות וגם אושר ואהבה. זכינו בהמון שותפות ואמפטיה מהאנשים שסייעו בבנייה. העבודה כולה נעשתה באמצעות בני משפחה וחברים מהסביבה. לא היה שום קבלן או אדם שכיר בתשלום וכל פעם שהתגברנו על מכשול כלשהו בהתקדמות הפרויקט ההרגשה הייתה נפלאה".

אילת שוכנת בגבול הצפוני של חגורת המדבריות הסהרו-ערבית, ולפיכך היא אתר חשוב מאין כמוהו למינים רבים של ציפורים נודדות, שמגיעות לנוח בקרבתה. זהו "פונדק הדרכים" העיקרי שלהן אליו הן מגיעות מותשות ומורעבות אחרי מסעות בני אלפי קילומטרים.

על פי הערכה, בעונות הנדירה עוברות בשמי העיר הדרומית בין 500 מיליון למיליארד ציפורים שכוללות 200 מינים שונים. במקרים נדירים ברי מזל יכולים גם לצפות בעופות מזדמנים שמגיעים למקום בעקבות סערות או טעויות בניווט, כגון הציפור הימית המרשימה אלבטרוס. לפתחה של תופעת טבע מיוחדת זו ניצבת סכנה גדולה, אומר דניאל עמר. ציפורים

משפחות יקרות,

טור זה נכתב דקות אחדות לאחר שיצאתי ממחנה השמדה "אוש-וויץ-בירקנאו" במסגרת מסע לפולין כאשר המחשבות והתמונות הקשות צרובות ומהדהדות בראשי וכאב עז מפלח את גופי ונשמתי.

בקור מקפיא ובגשם זלעפות צעדנו לאורך הצריפים של מחנה השמדה אושוויץ בירקנאו המוקפים בגדרות תיל פסעתי בתוך הצריפים כשאני מביטה בערימות הנעליים, משקפיים, בגדים ומזוודות, נחרדתי מהמראות ומוחי מיאן לקלוט את שעני ראות, את האכזריות הבלתי נתפסת. המשכתי לתאי הגזים, לקיר המוות, לקרמטוריום, קירות הצ-ריף זעקו את הזוועה היום יומית שהתרחשה שאין מילים שיכולות לתאר אותה ורק כאן אתה מתחיל לקלוט את גודל הטרגדיה.

המסע העניק לי יותר מאי פעם משמעות חזקה ועצומה כאשר לעובדת היותנו יהודים וישראלים, העניק משמעות חזקה ליום הזיכרון ולחללי מערכות ישראל שנפלו למען תשמר לנו הזכות להמשיך ולקיים את חיינו כעם יהודי בא-רצנו, הדגיש בחוזקה עד כמה חשוב לנו וחובה עלינו לספר לעולם את סיפור השואה והגבורה ולהעביר את המסר ולב-רך על העובדה שאנו אזרחים של מדינה יהודית דמוקרטית. אנו יוצאים ובנסיעה במעבר חד העיתונים מהארץ מספ-רים על הנעשה בארץ, תקופה לא קלה עוברת על עם יש-ראל, טרור בדרום שכמעט והביא אותנו שוב לעימות צבאי, מהומות בכל העולם הערבי, אסונות טבע, מחאת האוהלים מפגן המחאה הגדול ביותר שידענו מזה שנים רבות ובפתח עונת החגים, שנה חדשה ובמבט קדימה ניתן לראות שאתג-רים רבים עוד לפנינו כדי לממש את החזון שלנו.

עדכונים מהנעשה בארגון:

הטבות – בוצע עדכון סכומי ההטבות בשיעור של 14.7% בתוקף מינואר 2011.

חקיקה:

הארגון מקדם הצעת חוק לעיגון מעמדם של האחים והצעת חוק בנושא תעסוקה שתקצה מקומות עבודה לבני משפחת השכול במגזר הציבורי ותמנע פיטורים.

חוק בתי יד לבנים- הארגון יוזם התקנת תקנות לחוק בתי יד לבנים בשיתוף משרד הפנים.

הנצחה:

אתר לארגון – הוקם ומאפשר הנצחה דיגיטלית של החללים, אלבומי נופלים לכל משפחה ללא עלות.

בנוסף באתר מידע וטפסים ופרטים על פעילויות הארגון.

בשנה הבאה יתורגם האתר לאנגלית תוך התאמה של הת-כנים.

שיח שכולים – הנכם מוזמנים להעביר חומר למערכת שיח שכולים בהקדם.

תוכנית מורשת וערכים – הארגון הקים צוות היגוי משותף לארגון, משהב"ט, צה"ל ומשרד החינוך, במטרה להרחיב את הפעילות לכל רחבי הארץ.

ארוע הענקת אלבומי נופלים למשפחות במעמד שר החי-נוך נערך בירושלים כמחווה והוקרה לתלמידים שלקחו חלק בפרוייקט חשוב וערכי של הכנת אלבומי נופלים למשפחות במסגרת המחויבות האישית של סטודנטים מהמכללות לחינוך, זהו מיזם משותף של הארגון ושל האגף להכשרת עובדי הוראה, בארוע השתתפו נציגי מחלקת החינוך של עיריית ירושלים וראשי המכללות לחינוך, הוענקו למשפחות אלבומי הנופלים, חולקו תעודות הערכה לתלמידים ומלגות לסטודנטים.

חברות במועדון "חבר" צרכנות – מועדון חבר צרכנות (מח"צ) פתח את שערו בפני חברי ארגון יד לבנים, המשלמים לקרן דמי חבר. ההורים והאחים יוכלו להנות מהטבות צרכניות שונות ברכישת מוצרי צריכה, מבצעי תיירות, מבצעי רכב ונדל"ן, הנחות בבתי עסק ברחבי הארץ ועוד. תהליך הזמנת הכרטיס וקבלתו הוא נוח ופשוט, אפשר לעשות זאת בא-מצעות אתר חבר או באמצעות פנייה טלפונית לקו המידע של מועדון חבר בחברת "ישראלארד" במספר: 1-700-50-30-02.

תערוכת אומנות – במסגרת פעילות חינוכית להנחלת מו-רשת וערכים הארגון עורך תערוכה מיוחדת להנצחת זכר חללי מערכות ישראל פרוייקט "הצדעה לגיבורנו".

חברים המעוניינים להשתתף בתערוכה מוזמנים לשלוח צי-לום עבודות בנושא "שכול,תקומה וגבורה" בגודל דף 4A להלן הקריטריונים:

עבודות מתחום האומנות הפלסטית: ציור וצילום.

גודל הציורים לא יעלה על 1.5X1.5 מטר.

נושא: שכול, תקומה וגבורה.

יש לשלוח צילום של העבודה לועדת ההיגוי בארגון עד לתאריך 30.10.11.

מועדוני משפחות:

חל גידול בתקציב הייעודי לפעילות מועדוני משפחות לסך של מליון ומאתיים אלף שקל.

אנו שואפים להגדיל את התקציב בצורה מדורגת לסך של 2.5 מיליון שקל תוך 3 שנים.

בנינו מודלים למועדונים בארגון תוך התאמה למועדונים קיימים שפועלים כבר השנה

פעילות תרבות פנאי:

נופש שנתי – הארגון יקיים השנה את הנופש המסור-תי באילת בחודש ינואר 2012, בנופש הושקעה מחשבה רבה, הנופש יכלול תכנים אומנותיים, טיולים וביקורים של אישי ציבור שיבואו להוקיר את המשפחות. פרטים בהמשך.

רשת רימונים – הארגון הגיע להסכם עם רשת רימונים המעניק הנחה בגובה של 20% ממחיר מחירון התקף בעת ביצוע ההזמנה.

ערכי תרבות אזורים – הארגון רכש הצגות של תאטרון הקאמרי שיועלו לציבור המשפחות ברחבי הארץ במס-גרת ארוע תרבות ובו מפגש של בני המשפחות בהש-תתפות אישים ממהב"ט ומצה"ל הזמנות ישלחו למ-שפחות.

לאזור הצפון – 27.11.11 היכל התאטרון קרית מוצקין

לאזור ירושלים – 26.12.11 באולמי ז'ראר בכר

לאזור הדרום – פרטים ימסרו בהמשך

לאזור ת"א – פרטים ימסרו בהמשך

ימי עיון – הארגון ממשיך בביצוע ימי עיון והכשרה לפעילי הארגון על מנת לתת בידיהם כלים מקצועיים לניהול הסניפים.

פעילות ועדות – ועדות הארגון התכנסו כסדרם לקידום הנושאים שעל סדר היום בארגון.

מלגות – הארגון יחלק מלגות להורים ואחים שכולים ללימודי תעודה ולימודים אקדמיים, ניתן להגיש טפסים החל מחודש נוב' (ניתן להוריד טפסים באתר).

פרויקט אוזן קשבת:

הארגון ממשיך להפעיל את פרויקט אוזן קשבת בו אנו יוצרים באמצעות מתנדבים קשר טלפוני רצוף עם הורים בודדים ומבוגרים, פרויקט זה ערכו וחשיבותו רבים ! דרושים לנו מתנדבים לפרוייקט המעוניינים יצרו קשר עם הארגון.

אתר אינטרנט משהב"ט – בעקבות פניות וקשיים של הורים להכנס לאתר האינטרנט של משהבט מצ"ב לנו-חיותכם

טלפון לתמיכה טכנית. עדי: 03 7380220

בין השעות 08:00 – 16:00.

חברים זוהי תקופה גדושה ועמוסה בעשייה בארגון בכל התחומים, עשייה שללא תרומתכם ומעורבותכם, מתנד-בים יקרים חברי הארגון, לא היתה מתאפשרת, וזו עבו-רי הזדמנות להודות לכם שוב על שיתוף הפעולה למען השגת המטרות והיעדים אותם הצבנו. □

סיוע משפטי

קליניקה שתפעל במכללת "שערי משפט" תסייע למשפחות שכולות לממש את זכויותיהן.

בעוד כחודשיים תחל לפעול במכללת "שערי משפט" קליניקה משפטית שתעסוק בסיוע למשפחות שכולות, נכי צה"ל ונפג-עי פעולות איבה. הקליניקה שבה יתנדבו סטודנטים למשפטים, תפעל בהנחייתו של משרד עורכי הדין ציפורי, רכבי ושות' המ-תמחה בתחומים הקשורים בשירות בצה"ל, תנאי שירות וזכויות חיילים וכן בייצוג וניהול תביעות מול משרד הביטחון, בענייני של משפחות שכולות.

במסגרת הקליניקה, הסטודנטים יקבלו פניות מחברי האר-גון ויפעלו במישור המשפטי לקידום זכויותיהם של ההורים או האחים השכולים, לרבות בפיתרון מצוקות שנובעות מהשכול. מתנדבי הקליניקה אף צפויים להגיע בעצמם לסניפי יד לבנים הפזורים ברחבי הארץ ולפעול ישירות מול המשפחות. כל הפ-עילות תתקיים תחת הדרכתם ותחת פיקוחם של מנהלי הקלי-ניקה ותעשה בתיאום עם ארגון "יד לבנים".

היזמה החינוכית תורחב

בשנת הלימודים הנוכחית תורחב התוכנית "ערכים, מורשת והנצ-חה" לרשויות נוספות ולעוד מחוזות לאחר פיילוט מוצלח שנערך בשנה שעברה בארבעה מחוזות.

במסגרת היזמה החינוכית שמובלת על ידי ארגון יד לבנים, בתמיכת משרד החינוך, ישנו ניסיון לקרב את בני הנוער להיסטוריה של מד-נת ישראל, למאבק על קיומה ולחזק את תחושת השייכות והנכונות לתרום לחברה ולמדינה כחלק מזהותם האישית כאזרחי המדינה. זאת, בין היתר, גם על ידי חיזוק הקשר בין הנוער למשפחות הנופ-לים, אימוץ אנדרטאות, תוכניות לימוד ועוד. בחודש דצמבר אף צפוי להיערך כנס בנושא בו ייקחו חלק אנשי ציבור וחיוניך.

אנחנו מנסים לשנות את הקונספט, גם באמצעות החינוך בבתי הספר ויוזמות חינוכיות-חברתיות נוספות וגם בהפיכת בתי יד לב-נים' למרכזים תוססים, שכוללים ספריות, חוגי מוזיקה, מחול ועוד.

שר החינוך גדעון סער, מעניק אלבומי נופלים למפחות

טקס הזיכרון בברצלונה

מאות אוהדי מכבי תל-אביב בכדורסל, מספר מהשחקנים ונציגי הקהילה היהודית בברצלונה השתתפו בטקס המיוחד שהתקיים בערב יום הזיכרון האחרון. בערב יום הזיכרון האחרון נערך טקס מרגש בעיר ברצלונה

מיד בתום משחק הכדורסל של קבוצת מכבי תל אביב במסגרת היורוליג בו נכחו אוהדים, שחקנים ונציגים של הקהילה המקומית. כזכור, אחרי פניה מצד ארגון "יד לבנים" הוקדם המשחק על מנת שיסתיים עוד טרם כניסת יום הזיכרון. בשבועות שקדמו למשחק, משרדי הארגון הוצפו בפניות מצד אלפי אוהדים שידעו שיגיעו לברצלונה לצפות במשחק ורצו שיתאפשר להם לקיים שם טקס זיכרון. רחל לניאדו מנכ"לית יד לבנים שניהלה את הטקס בברצלונה מספרת: "התרגשנו כשאפשרנו לאלפי ישראלים שעשו את יום הזיכרון מעבר לים בארוע ספורטיבי ייצוגי של מדינת ישראל לחבק את המשפחות השכולות. להיות גאים שגם במרחק מאות ק"מ מהבית יכלו להקריא את ה'זיכור' ויכלו לכבד את זכר הנופלים שמסרו נפשם למען מדינת ישראל וביטחונה מחיר שבלעדיו לא הייתה מתאפשרת ההזדמנות לשחקני מכבי תל אביב את המדינה ולהניף את דגל המדינה-נה בגאווה. ובעיקר הזכרנו ליהדות העולם שבכל מקום ובכל עת יש בית יהודי, בית חם במדינת ישראל עצמאית שיגן עליהם באשר הם". לבסוף, בטקס עצמו נכחו מאות רבות של אוהדים, יושב ראש מכבי תל אביב שמעון מזרחי ומספר השחקנים, הקונסול הישראלי בברצלונה וכן נציגי הקהילה היהודית בעיר. "אחת מהאהדות הייתה אחות שכולה שהתרגשה עד דמעות מהמעמד ומהאפשרות שנתנו לה להתייחד עם זכרו של אחיה גם מחוץ לגבולות המדינה. אוהד אחר חלק כבוד לחברו הטוב שנפל במערכה. החיבוק החם של אוהדי מכבי היה מחמם לב במיוחד במעמד הזה. גם בבוקר יום הזיכרון בראיון לרדיו ברצלונה סיפרנו באריכות על הארגון ועל פועלו, ועל יום הזיכרון המיוחד הזה שציינו אצלם".

קפיצה גדולה לחו"ל

מאות משפחות פקדו את בורגס שבבולגריה, וחזרו עמוסי חוויות. מסע גיבוש

מהימורים ועוד בילויים. היה מאוד מוצלח, ולא מעט אנשים יצרו שם קשרים שנמשכים גם בארץ".

בחדש מאי האחרון יצאו שלושה מחזורים, שכללו מאות משפחות שכולות, לנופש בעיר החוף הבולגרית, בורגס, ששוכנת לחוף הים השחור.

קצת רקע: לאחר בקשות ופניות רבות מצד החברים בארגון הוחלט בשנה שעברה לבצע פיילוט של טיול בחו"ל שבמסגרתו הוצאנו שייט לרודוס וכרתים. לאור ההצלחה והביקוש הרב יצאו השנה החברים לבורגס באמצעות חברת "כנפי משק" במסגרת נופש שיהפוך למסורת. עד למסע לרודוס ולכרתים נערכו הנופשים הכלל ארציים המאורגנים רק בארץ - באילת או בים המלח.

"סוף סוף הייתה תחושה של נופש אמיתי, של התנתקות של ממש", מספר שאול צ'יטיאט (צ'יטה), יושב ראש סניף "יד לבנים" בבקעת אונו שהשתתף בנופש עם אשתו. "שלושת המחזורים היו מלאים עד אפס מקום. כל מי שהגיע לנופש יצא עם חיוך על השפתיים ושם פנים זוהרות. בלי עבודה, בלי העול של האובדן והצער, פשוט להיות על הים, רחוק מחיי היום-יום. הכל היה כלול ולא היה צריך מאומה. הנופש נמשך מיום ראשון ועד יום חמישי, ובמהלכו יצאנו גם לטיולים.

"אחד מהטיולים המרשימים בעיני היה כשנסענו לכפר בולגרי אותנטי עתיק. מראה דרכי העפר והמכונות מלפני מאה שנה, שעדיין נמצאות בשימוש, היו כמו מסע בזמן. הנופים היו קסומים.

"אין ספק, שכאשר יוצאים לחו"ל זה אחרת, כי בארץ אתה קשור בכל נימי נשמתך למה שקורה גם אם אתה נמצא בנופש. שם, במידה רבה אתה שוכח מהכל. זה היה ממש כמו אנשים רגילים שנופשים ונהנים מהופעות, מקניות,

מצוקה כלכלית

סיוע להורים שכולים לכיסוי חובות שנוצרו כתוצאה ישי-רה מהאסון או המתקשים להתמודד עם התחייבויות כספיות שקדמו לו, יוכלו להגיש בקשה לסיוע עד שלוש שנים מיום נפילת החלל, או מיום שהוכרו כהורים שכולים בהתאם לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה או שהוכרו לפנים משורת הדין. לבדיקת הזכאות יש לפנות לעובדת הרווחה במחוז המ-טפל. □

הטבות רפואיות, לאחר מיצוי זכאיות והשתתפות עצמית:

הטבות הרשומות להלן ניתנות על סמך אישור מרופא, לאחר שמוצתה הזכאות בקופת חולים ו/או בביטוח המש-לים, והשתתפות עצמית, עד הסכום המרבי שנקבע. בקשה למימוש ההטבות תוגש לעובד הרווחה במחוז, בסמוך למועד הוצאה בפועל ולא יאוחר משנה ממועד ההוצאה.

הבקשה תוגש בצרוף חשבונית מס/קבלה (מקור) על שם הזכאית.

לא ניתן לקבל החזרים רטרואקטיביים לתקופה העולה על שנה מיום הוצאה בפועל.

מומלץ לקבל הסבר מפורט על הדרך למימוש הסיוע, על-ידי פנייה לעובד הרווחה במחוז.

מוני לשירות חירום רפואי לחולה לב:

הורה (חולה לב בלבד), אשר זקוק למכשיר קרדיו ביפר ולטיפול באמצעות ניידת טיפול נמרץ לב גם יחד, זכאי לקבלת ההפניה לאחת משתי החברות הזכייניות נטל"י או שח"ל. יש לפנות לעובד הרווחה במחוז המטפל, בצירוף מכתב המלצה של הקרדיולוג. נדגיש, כי זכאים להטבה זו גם הורים בני 75 ומעלה, שקיבלו בעבר השתתפות, ללא אישור מקרדיולוג.

הורה שאין ברשותו אישור מקרדיולוג אך מבקש להיות מנוי בשירות זה, יפנה ישירות לאחת מהחברות איתן יש לנו הסדר מיוחד ויקבל הנחה מיוחדת.

לחצן מצוקה:

הורה בודד או זוג הורים מגיל 65 יפנו לאחת מהחברות נותנות השירות בשוק וליצור התקשרות עצמאית. סכום ההשתתפות עומד על סך של 333 שקל לשנה (או לחי-לופין 27.75 שקל לחודש). עדשות טלסקופיות או עדשות מיקרוסקופיות למשקפיים:

השתתפות ברכישת עדשות טלסקופיות או עדשות מיקרוסקופיות למשקפיים לכבדי-ראייה (יש להמציא תעודה), תינתן על-פי אישור רופא עיניים על מהות המחלה או על-פי המלצת "מכון לשיקום ראייה". המימון יינתן בניכוי השתתפות הניתנת על-ידי משרד העבודה והרווחה והמרכז לעיוור.

עדשות מיוחדות למשקפי ראייה:

קיימת השתתפות עבור עדשות מיוחדות למשקפי ראייה, לאחר ניתוח, או עקב מחלת עיניים כרונית ועל-פי אישור רופא על הצורך בעדשות מיוחדות או החלפת הקיימות. גובה ההחזר עבור העדשות עומד על סך של-600 שקל לשנה או 1,000 שקל אחת לשנתיים.

השתתפות במימון טיפולים ברפואה משלימה:

ההשתתפות תינתן עבור מספר הטיפולים שבוצעו בפועל על-ידי הזכאית ולא יותר מסך מצטבר של עד 20 טיפולים לשנה, בין שהם בסוג טיפול אחד או יותר. הבהרה: לא נדרש מיצוי הזכויות בקופת חולים כתנאי לקבלת הסיוע. הסכום המרבי לטיפול בודד הינו 115 שקל (עד 20 טיפולים). סוגי הטיפולים: אקופונקטו-רה (דיקור סיני), עיסוי רפואי (הודי ואחר), פלדנאריז, נטורופתיה, פרחי באך, כירופרקטיקה, רפואה סינית, טווינה, רפלקסולוגיה, הומוטקסולוגיה, שיאצו, הרזיה הוליסטית, שיטת אלכסנדר, היפנוזה, שיטת פאולה, ביו-פידבק.

נעליים אורטופדיות:

הורים זכאים לסיוע ברכישת נעליים אורטופדיות על-פי אישור רופא אורטופד ואם רכשו את הנעליים המיוצרות במכון מיוחד ובלעדי למכשירים אורטופדיים. הסיוע יינתן בניכוי השתתפות עצמית בסך 250 שקל. בהטבה זו לא יעלה הסיוע על 800 שקל לשנה.

מוצרי ספיגה:

סיוע ברכישת מוצרי ספיגה למבוגרים יאושר לזכאים אשר לוקים באי שליטה על סוגרם, על-פי אישור מרו-פא, המפרט אבחנה רפואית. המוצרים מסופקים על-ידי חברת "טלאפרמה", שנבחרה בחוזה התקשרות עם משרד הביטחון. מוצרי הספיגה יסופקו לבית הזכאית בהתאם לכמות שתוגדר על-ידיהם, ועד להיקף של מו-צרים שנקבע בהתקשרות. אם הזמנת המוצרים תהיה בעלות גבוהה מזו שנקבעה בהתקשרות, ישא הזכאי בהפרש העלות ישירות מול החברה.

לזכאים השוהים בבתי אבות יינתן הסיוע הנ"ל באחת הדרכים הבאות: לזכאים השוהים בבית אבות במחל-קה של תשושים/סעודיים והמימון בגין שהייתם משולם ישירות לזכאי או שהם מממנים את דמי שהייתם בבית אבות באופן עצמאי - הסיוע יינתן באמצעות אספקת מוצרי ספיגה על-ידי החברה, וההתחשבנות תעשה בין הזכאית למשרד הביטחון.

לזכאים השוהים בבית אבות והסיוע בגין שהייתם משו-לם על-ידי משרד הביטחון ישירות לבית האבות - במ-קרים אלה תמוען הפנייה לבית האבות.

השתתפות בהתייעצות רפואית:

התייעצות רפואית מיועדת למקרים של מחלות המצרי-כות טיפול רפואי ממושך או התערבות כירורגית. הסיוע אינו ניתן למטרת טיפולים וניתוחים קוסמטיים. גובה ההשתתפות הינו עד 700 שקל לשנה. יודגש כי בזכאות זו ניתן להשתמש מספר פעמים עד לניצול מלוא הסל של 700 שקל בשנה.

מימון טיפולי פוריות:

הורים שכולים המבקשים להביא ילד לעולם בעקבות השכול, זכאים להשתתפות בעלות הטיפול, בסכום מרבי לכל הטיפול של 22,940 ש. הסיוע מותנה באישור רפואי.

הבראה/החלמה לאחר ניתוח/אשפוז ארוך:

הורים זכאים להבראה/החלמה לאחר ניתוח/אשפוז ארוך של למעלה מארבעה לילות-- בהיקף של שבעה ימי הבראה בארץ.

דמי הבראה לתקופה זו נקבעים על-פי תעריף נציבות שירות המדינה העדכני לאותה תקופה. יש להציג אישור מבית החולים על ביצוע הניתוח או האשפוז. את ההט-בה ניתן לממש עד 6 שבועות לאחר הניתוח/האשפוז או בתיאום עם המחוז.

תרופות לשימוש כרוני:

מדי חודש מועבר בתגמול סכום קבוע לכלל ההורים עבור צריכת תרופות. במקרים בהם ההוצאה החודשית עבור תרופות עולה על הסכום הקבוע המשולם בתגמול (180 שקל), ניתן להגיש בקשה לתוספת מימון, בכפוף לאישורים נדרשים.

למימוש ההטבה יש לפעול כדלקמן:

להמציא אישור מהרופא המטפל ובו פירוט/סיכום מידע רפואי, התרופות הנדרשות בקביעות לשימוש כרוני ומי-נון החודשי.

להציג קבלות מקור ע"ש הזכאי על תשלומים ששולמו בפועל לתרופה, במשך שלושת החודשים האחרונים. יש לוודא כי קיימת התאמה בין התרופה הנרכשת לבין האישור הרפואי לתרופות הקבועות.

לאחר בדיקת כל הנתונים כאמור תשולם השתתפות האגף במימון התרופות (מעבר ל-180 שקל) באופן שוטף לכל השנה.

הבקשה בגין רכישת תרופה שעלותה מ-400 שקל ויותר תוגש לאגף כל 3 חודשים ותכובד בהתאם.

בקשה בגין תרופה שנרכשה באופן חד-פעמי תוגש לאגף בצירוף מכתב רפואי וקבלה מקורית ע"ש הזכאית ותכובד בהתאם.

אין להגיש בקשות לתרופה שעלותה פחות מ-25 שקל. ההחזרים ייתנו בגין רכישת תרופות המאושרות על-ידי

משרד הבריאות כתרופה ולא עבור תוספי מזון או ויטמינים.

מימון הוצאות נסיעה לטיפול רפואי:

הורים הזקוקים לטיפול רפואי בבית חולים או במרפאות מומחים, ושאינם מקבלים סיוע ממשרד הביטחון ברכי-שת רכב ב-5 השנים האחרונות, זכאים להוצאות נסיעה במונית או באמבולנס, כל עוד תקף האישור הרפואי לכך. ההשתתפות מוגבלת ל-10 נסיעות מאושרות בחודש (או 5 נסיעות הלוך וחזור). יש להגיש אישור רופא קופ"ח המא-שר אי יכולת להשתמש בתחבורה ציבורית וכן אישור מבית החולים או מרפאות המומחים בה טופלו על ביצוע הטיפול במועד הנסיעה.

טיפול שיניים:

השתתפות במימון טיפול שיניים תהא בגובה 50% מההוצאה בפועל, בהתאם לתוכנית טיפול מפורטת וצילום על-שם הזכאי והצעת מחיר חתומה בידי רופא השיניים. ההצעה תכלול פירוט הטיפולים ועלות כל אחד מהם. ההח-זר יינתן על-פי שלבי התקדמות הטיפול.

ניתוחים פרטיים:

השתתפות במימון ניתוח פרטי תינתן לניתוח שאינו במס-גרת קופת החולים ועד לסכום המרבי של 11,470 ש לשנה, וזאת לאחר ניכוי השתתפות עצמית בסך 2,290 ש וניכוי התשלום שהתקבל מהביטוח המשלים. מדובר על ניתוחים שנעשו בארץ ואינם ניתוחים קוסמטיים.

מכשירים רפואיים:

הורה זכאית להשתתפות ברכישה או בהשכרה של מכשי-רים רפואיים, בהתאם לרשימה מאושרת □

סיוע בנושאי דיון

מעלון או מעלית: הורה שלא נעזר בעבר במענק לרכי-שת/החלפת דירה קיימת אפשרות לסייע לו במענק עד לסך 36,000 ש ויינתן כחלופה למענק לרכישה/החלפת דירה. ניתן להיעזר למטרה זו גם בהלוואה אם ההורה לא מיצה זכאות לשיפוץ דירתו בעבר.

השתתפות בהלוואות לשיפוצים: ההלוואה הוא עד סכום של 48,000 ש.

החלפת דירה: הורים שלא קיבלו בעבר סיוע לרכי-שת דירה (דירה ראשונה או החלפת דירה) או כיסוי חוב משכנתא יהיו זכאים להלוואה ולמענק. מתן המ-ענק מותנה בכך שסכום מכירת דירתו אינו עולה על 840,000 ש.

סכום הסיוע המרבי: מענק ע"ס 36,000 ש והלוואה ע"ס 92,500 ש. (כאשר סכום הפער בין המכירה לרכישה נמוך מסכום הסיוע יינתן סיוע עד לסכום הפער).

השתתפות במימון שכר דירה: הסיוע יינתן כפתרון

סיוע בנושאי רכב וקלנועית:

רכישת רכב ראשון: יינתנו מענק בסך 38,720 ₪ והלוואה בגובה 25,810 ₪.

החלפת רכב לאחר חמש שנים: יינתנו מענק בסך 31,830 ₪ והלוואה בגובה 18,930 ₪.

החלפת רכב לאחר שש שנים ואילך: יינתנו מענק בסך 35,280 ₪ והלוואה בגובה 18,930 ₪.

רכב משומש לבעלי רישיון נהיגה: קיימת אפשרות לרכוש רכב משומש על שם ההורה בלבד, שגילו אינו עולה על 48 חודשים. הזכאות למשומש הינה חד-פעמית ותינתן להורה שלא קיבל סיוע לרכב/קלנועית ממשרד הביטחון ב-5 השנים האחרונות. וכן שהרכב לא נרכש/רשום על שם בן משפחה מקרבה ראשונה של ההורה או מחברה בה ההורה בעל שליטה או אחד מקרוביו מקרבה ראשונה הינו בעל שליטה בחברה.

לרכישת רכב משומש, שהוא רכב ראשון או החלפה לאחר 5 שנים ואילך ממועד הסיוע הקודם, יינתנו מענק של 31,830 ₪ והלוואה בגובה 18,930 ₪.

הסיוע ניתן במסגרת מכסה שנתית מוגבלת.

רכב חדש לשימוש אישי להורים חסרי רישיון נהיגה: הורים הזקוקים לרכב לניידותם עקב מצב בריאותי, גיל מתקדם ומ-סיבות אישיות/חברתיות קיימת אפשרות לרכוש רכב על שם ההורה/הורים בלבד למתן סיוע בנהיגת בנם/בתם המתגוררים עמם או בסמיכות לביתם ול/ולה רישיון נהיגה תקף ובתנאי שבאותה תקופה לא קיבלו סיוע לרכישת רכב/קלנועית ממשרד הביטחון. במקרים בהם איבדו ההורים בן/בת יחיד או שילדיהם מתגוררים דרך קבע בחו"ל תינתן אפשרות למתן סיוע לרכב בנהיגת אח/אחות/גיס/גיסה וזאת בכפוף לכללים הנוספים המפורטים בהוראת אגף משפחות והנצחה.

סכום המענק לרכב ראשון 22,500 ₪ והלוואה 16,500 ₪.

קלנועית: הורה המוגבל בניידות מפאת מצבו הרפואי וזקוק לקלנועית זכאי לסיוע ברכישתה אחת ל-5 שנים.

הסיוע ניתן כתחליף לסיוע ברכישת רכב. גובה המענק לרכישת קלנועית יחידה הינו עד 11,250 ₪, ולקלנועית זוגית לזוג הורים 16,000 ₪. הורה שברשותו רכב שנרכש בסיוע משהב"ט ואשר בן/בת זוגו זקוק לקלנועית, יהיה בן/בת הזוג זכאי לסיוע לרכישת קלנועית בודדת.

*הסיוע ניתן במסגרת מכסה שנתית מוגבלת. ועדה מיוחדת במחוז תדון בכל בקשה בכפוף לכללים המפורטים בהוראת אגף משפחות. הורים שקיבלו סיוע לרכב בכל אחת מהאפשרויות שפורטו לעיל, מחויבים להמציא צילום מרי-שיון הרכב על שמם בלבד שנרכש בכספי הסיוע עד 60 יום מקבלת הסיוע. לאחרונה יוסד שרות V.I.P - לרווחת משפחות שכולות. □

סיפורו של תיק: מי נחשב חלל צה"ל?

מאת עו"ד שלומי ציפורי

רס"ל א.ג. שירת בבסיס מג"ב במזרח ירושלים. בדרכו ליחיד-תו מביתו שבצפון עזר בביתם של ידידים בנווה יעקב, שם התגורר בחודשים שלפני מותו. לאחר שהות של כשעתיים בדירה התארגן ליציאה, לבש את מדיו והכין את אקדחו הפ-רטי, אותו נהג לשאת דרך קבע. לפני צאתו מהבית נורה מאקדחו כדור שגרם למותו.

הקצין הבודק שמונה לחקור את העניין לא הצליח לקבוע אם מדובר בתאונת נשק או במעשה אובדני מכוון. על פי חוק משפחות חיילים שנספו במערכה, הכרה במשפחה שכולה ניתנת במקרה בו מתקיימים שני תנאים מצטברים: המוות נגרם בתקופת השירות וקיים קשר סיבתי בין הפ-טירה לבין השירות.

על מנת להקל על משפחות שכולות המבקשות להוכיח את הקשר בין הפטירה לשירות ולקבל הכרה כמשפחה שכולה, קבע המחוקק חזקה לפיה מי שנפטר במהלך שירותו, ניתן להניח כי המוות נגרם עקב השירות, אלא אם הוכיח קצין התגמולים אחרת.

תביעת הוריו ואלמנתו של רס"ל א.ג. להכיר בהם כמשפחה שכולה, נדחתה על ידי משרד הביטחון, בנימוק שנסיונות מותו ואירועים בחייו של המנוח מצביעים על אפשרות סבירה של התאבדות, וכן שמדובר במוות שנגרם מאקדחו פרטי שהמנוח לא היה מחויב בנשיאתו כאשר אינו בתפקיד.

בנסיבות אלה, קבע קצין התגמולים, לא מתקיימות הח-זקות בדבר קשר סיבתי בין המוות לשירות, ולפיכך נטל ההוכחה מוטל על המערערים לשכנע כי המוות נגרם עקב השרות. בדיון בפני הועדה בבית משפט השלום התקבלה עמדת משרד הביטחון, ונקבע כי כיוון שלא עלה בידי המ-שפחה להוכיח מה סביר יותר – תאונת נשק, או התאבדות, הם לא עמדו בנטל ההוכחה המוטל עליהם ולפיכך לא יזכו בהכרה כמשפחה שכולה.

המשפחה ערערה על החלטה זו בפני בית המשפט המחוזי אשר קיבל לאחרונה את ערעורה וקבע: הגם שהמנוח היה בתקופה קשה בחייו, על פי כל העדויות של בני משפחתו ועמיתיו ששירתו עימו במג"ב, לא היו כל סימנים לכך שב-כוונתו להתאבד, לא היו לו בעיות נפשיות, הוא לא השאיר

מכתב התאבדות ולא היו עדויות על כך שהיה נתון בס-ערת רגשות. האפשרות הסבירה יותר, היא שהמוות נבע מתאונת נשק – קבע בית המשפט.

כאמור על מנת שמשפחה של חייל שנפטר במהלך שירותו הצבאי תהיה זכאית לקבלת תגמולים על פי החוק, עליה להוכיח תנאי נוסף: שפטירת החייל אירעה בתקופת שירותו הצבאי-משטרתי ותאונת הנשק במקרה זה ארעה כזכור מחוץ לבסיס בבית מכריו של המנוח בעת שהיה במהלך חופשתו בעיצומם של ההכנות לחזור ליחידתו.

בית המשפט קבע בעניין זה כי ניתן להראות על קשר בין המוות לשירות גם אם הוא קורה בזמן חופשה וזאת מקום בו הוכח כי התאונה התרחשה בעת שהמנוח עשה מעשה שנועד לקדם את מטרותיו, או אינטרס, של המעביד – בע-ניינו מג"ב.

גם אם עסק המנוח בכיצוע פעולה הנלווית לשירות, או בכיצוע מעשה הנדרש על פי טיבו של השרות ועשה כן אף מבלי שניתנה לו הוראה מפורשת לעשות כך, ניתן לראות את המעשה כמקיים את התנאי האמור.

בעניינו המערערים אמנם לא הוכיחו באמצעות הוראות חוק, או הנחיה אחרת, כי המנוח היה מחויב בנשיאת נשק, ואולם לא ניתן להתעלם מהעדויות שהובא לפיהן היה הכרח בנשיאת אקדח בדרך לבסיס, בשל מיקומו של הב-סיס וכן בשל העובדה כי הדרך למחנה עוברת באזורים עוינים מסוכנים. בנשיאת הנשק בדרך לבסיס ובחזרה, קידם המנוח אינטרס של מג"ב. יש להניח כי בנושאו את הנשק עמו בדרכו לבסיס, סבר המנוח כי במקרה ויתקל בגורמים עוינים בדרך, יוכל לעשות בו שימוש על מנת להגן על חייו ועל חיי אחרים. מעשה זה מקדם את האינטרס של מג"ב כי שוטריו יישאו עליהם נשק גם בעת חופשה.

המסקנה המתבקשת איפוא כי המערערים הוכיחו קיומה של אפשרות סבירה כי מותו של המנוח מקדמת את ענינו של מג"ב, וכי יש קשר סיבתי בין פטירתו לבין השירות. שלושת שופטי בית המשפט המחוזי בחיפה הורו למש-רד הביטחון להכיר בהוריו, אלמנתו ושני ילדיו של המנוח כזכאים להכרה בזכויות כבני משפחה לפי חוק משפחות חיילים שנספו במערכה.

עו"ד שלומי ציפורי הוא היועץ המשפטי של ארגון יד לב-נים. קוראים המעוניינים להפנות אליו שאלות מוזמנים לפנות למערכת העיתון □

מבנה ארגוני חדש ב"יד לבנים"

במסגרת השינויים הצפויים, מספר הסניפים יצומצם והסניפים הנוותרים יפעלו בשיתוף לפי מחוזות

❖ מאת יוסף לוטנברג

בראש הועד המחוזי יעמוד אחד מחברי הועד אשר יבחר לתפקידו ברוב קולות על ידי כל חברי הועד, כאשר חברי הועד המחוזי יורכבו מיושבי ראש ועדי הסניפים באותו מחוז ומנציגים נוספים לפי מפתח שיקבע על בסיס גודל הסניף.

הועד המחוזי יכלול גם גזבר וועדות שתעסוקנה בתכנון פעילות הסניף. איחוד המשאבים יאפשר הזדמנות שווה לכלל המשפחות במחוז ליהנות ממגוון השירותים המוצעים על ידי הארגון, בתחומי התרבות והפנאי, המורעונים המחוזיים ועוד. כמו כן, הועד המחוזי יהיה גוף נוסף שיסייע וישפר את התקשורת מול הרשויות, משרד הביטחון והמוסדות השונים.

בתור התחלה אנו נקיים פיילוט בחמישה מחוזות שיהווה מבחן בשטח להמלצות הועדה.

בתור חבר ועדת הבדיקה, אני משוכנע שהרפורמה במבנה הארגוני תטיב עם כל חברי הארגון ותשרת את צרכיהם. שיתוף פעולה של הסניפים הקיימים בכל מחוז הוא הכרחי להצלחת המשימה, החשובה לארגוננו ולדרך פעילותו. □

בתקופה הקרובה יחולו בהדרגה שינויים במבנה הארגוני של סניפי "יד לבנים" בהתאם להמלצות ועדה פנימית שהוקמה לפני כשנה בארגון. הועדה בחנה את המבנה הקיים על רקע הזדקנות אוכלוסיית ההורים השכולים והרכבה המשתנה של האוכלוסייה, והמליצה על מספר שינויים ארגוניים שאותם ראתה כחיוניים לטובת המשך פעילות מוצלחת ופורה בארגון גם בשנים הבאות.

בימים אלה כאמור אנו נגשים למימוש ההמלצות. בין היתר, במסגרת השינויים, מספר הסניפים יצומצם מ-94 ל-64 סניפים, כאשר הסניפים שבהם כמעט ולא מתקיימת פעילות יסגרו. במקביל, קבוצות סניפים הקרובים זה לזה יחלו לפעול במשותף תוך ניצול מיטבי של אמצעים ארגוניים ואחרים. השינוי הזה אמור לתת מענה טוב יותר לצרכיהן של משפחות ביישובים בהם אין יכולת לגבש פעילות, ולחזק את הסניפים הקיימים. במסגרת הארגון מחדש חולק הארגון ל-11 מחוזות: ירושלים, חיפה, מרכז, דרום, שרון, ראשון לציון, שפלת יהודה, גליל המערבי ועמקים. בכל מחוז יבחר ועד מחוזי שייצג את הסניפים הכלולים במחוז.

סניף יד לבנים בבאר שבע

פעילות חוויתית לחברי הארגון

אחים למען אחים

בחודשים הקרובים יערכו בגבעת אולגה מספר סמינרים שיעסקו בקשיים ובמצוקות האופייניים לאחים שכולים

משתתפים בפעילויות אחים שכולים בסמינר של יד לבנים

ועדת האחים בארגון יד לבנים פועלת במרץ כל העת במטרה לדאוג לצרכיהם של האחים ולקדם את זכויותיהם. ארגון יד לבנים הוא ארגון היציג של האחים ממשיכי דרכם של ההורים, ומהווה כתובת ובית לכל אח ואח.

בין היתר, ועדת האחים דואגת לכנסים, ימי עיון, טיולים, מפגשי שים תרבותיים ועוד פעילות ייחודית המותאמת לצרכי האחים. בחג השבועות האחרון התקיים סמינר לאחים בגילאי 25-40 בכפר הנופש בגבעת אולגה, בו לקחו חלק כ-600 אחים ובני משפחותיהם, ובחודשים הקרובים צפויים סמינרים נוספים, כגון סמינר לאחים מסורתיים ודתיים וסמינר לאחים בגילאי 40 ואילך.

"יש אחים שלעיתים עד לאותו רגע פשוט לא פתחו את לבם ולא נגעו בצער ובכאב הפרטי שלהם וזו הפעם הראשונה שהם מציינים את השכול, פעם ראשונה שהם מוצאים במה לעצור מם" אומרת פרידה שניידרמן, יושבת ראש ועדת האחים ביד לבנים. "הסמינרים האלה מתמקדים אך ורק בהם ובקשייהם, במחויבות ובמקום שיש לאחים שכולים. הנושאים בהם אנו נרעים בין היתר: ההתמודדות של אחים כשילדיהם שלהם מתגייסים לצבא, אחים שלא הקימו משפחה בעצמם ונשארו לטפל בהורים, הורים שהתכנסו בתוך עצמם ולא שמו לב לאחים שגורו תרו בחיים, ההתלבטויות שהיו לאחים האם להעניק לילדיהם את השם של אחיהם שנפל ועוד נושאים רבים אחרים. אבל לא הכול כבר, במהלך הסמינר ישנן המון פעילויות מהנות, סדנאות והופעות".

זכויות, הטבות ופעילויות לאחים

- ❖ קבוצות שיה (קבוצות תמיכה) נפתחו ברחבי הארץ, הקבורות מונחות על ידי אנשי מקצוע של משרד הביטחון.
- ❖ טיפול פסיכולוגי - אחים רבים פנו לקבלת טיפול.
- ❖ מלגות לימודי תואר ותעודה, הוענקו ללמעלה מ-130 אחים.
- ❖ שי נישואין - הארגון מעניק לאחים שכולים שנישאו בשנה

האחרונה שי בסך של 750 שקלים.

❖ חוברת מידע לאחים - שבה ריכוז ההטבות, זאת בשיתוף ארגון "יד לבנים", משרד הביטחון וצה"ל.

❖ באתר הארגון "יד לבנים" - "אחים למען אחים" ישנו פירוט כל האירועים וטפסי הרשמה להשתתפות בהם.

❖ נפתח דף "אחים למען אחים" בפייסבוק - בווא והשמיעו קולכם.

❖ מועדון הצרכנות "חבר" - צירוף אחים חברי הארגון למועדון עם מגוון הטבות.

❖ כנסים, ימי עיון, מפגשים תרבותיים ופעילויות ייחודיות מותאמת לצרכי האחים, למשל:

כנסים וסמינרי אחים:

16-18/10/11 - ייערך בגבעת אולגה סמינר לאחים מסורתיים ודתיים

7/11/11 - ייערך כנס בדרן פנורמה תל אביב בשיתוף

"יד לבנים" משרד הביטחון וצה"ל

14/11/11 - ייערך כנס בקראון פלאזה ירושלים בשיתוף

"יד לבנים" משרד הביטחון וצה"ל

21/11/11 - ייערך כנס בבית נגלר בקרית חיים בשיתוף

"יד לבנים" משרד הביטחון וצה"ל

24-26/11/11 - סופ"ש מיוחד לאחים בגילאי 40 ואילך

בגבעת אולגה

22-24/12/11 - חוויה מדברית בחנוכה במצפה רמון

אנו מושיטים יד לכל האחים לקחת חלק בארגון ובכל הפעילויות בו, בוא והצטרף אלינו.

פרטים נוספים בארגון "יד לבנים"

טל': 03-5629351, פקס: 03-5629354 □

בברכה, פרידה שניידרמן

צילום: באדיבות מוזיאון הפלמ"ח

70 שנה, מי סופר

70 שנה מלאו השנה להקמת הפלמ"ח. ביקור במוזיאון הפלמ"ח מחיה את העבר כאילו התרחש רק אתמול, והופך את זיכרון נופלי הפלמ"ח למוחשי

❖ מאת מערכת "בלב אחד"

1187 לוחמי פלמ"ח נפלו במאבק על הקמת המדינה, כמעט רבע מהכוח הלוחם בארגון, וכיום הסיפור האישי של כל אחד ואחד מהם מונצח בבית הפלמ"ח. "אנחנו מנסים להחיות את זכר הנופלים", אומר זאב לכיש, מנהל המוזיאון לתודות הארגון. בקיץ האחרון חגגו ותיקי הפלמ"ח ומשפחותיהם ביחד עם מדינת ישראל כולה 70 שנה להקמת הפלמ"ח, ולכיש מציין עד כמה זיכרון והנצחה הם חלק מהותי ועיקרי במורשת הארגון ובמוזיאון שנבנה לפני כ-11 שנה. "אחד הדברים שמרשימים אותי בצורה בלתי רגילה זה שאנחנו נפגשים עם תלמידים, נערים ונערות צעירים שמגיעים למוזיאון ומגלים מעורבות ואיכפתיות", מספר לכיש. לדבריו, "כל מי שמתעסק בלוחמה יודע כי על כל הרוג ישנם כשמונה עד עשרה פצועים, מספר הפלמ"חניקים שיצאו חיים וש' למים מהמלחמות הוא קטן. כל מפקד היה צריך להתמודד עם כך שרבע מהכוח שלו נהרג ועוד רבע נפצעו, והדבר המרשים הוא שזה היה בתהליך של מלחמה רצופה במשך חודשים. ביום קוברים ובלילה נלחמים. זו סיטואציה נדירה. "אני אומר לצעירים שבאים היום שעל מנת להבין את המספרים, כל מספר שהם שומעים עליהם להכפיל אותו ב-10 בערך בשביל להבין את הפרופורציות ואת המימדים של האובדן, תחשבו שמחר חס והלילה נהרגים 350 חיילי צה"ל ביום - המדינה 'מתפרקת'. חייבים להבין את המשמעות ואת ההקשר: אותם פלמ"חניקים צעירים היו מגש הכסף שעליו הוגשה המדינה, וזו לא רק שורה מתוך שיר אלא דברים אמיתיים לגמרי.

"מפיצוי הגשרים, דרך העלאת המפעילים ועד ללחימה בצ' באות הערביים. זה דור ששילם במיטב בניו, מיטב הנוער. בין הנור פלים היו בנים של האושיות הבכירות של ההתיישבות: עלי בן-צבי, בנו של הנשיא השני של מדינת ישראל יצחק בן צבי, שנפל ביחד עם חבריו בהגנה על קיבוץ בית קשת מפני אנשי כפר ערב א-זכה, הטיס דוד שפרינצק, בנו של יושב ראש הכנסת הראשון יוסף שפרינצק, ומטיל הפצצות מתי סוקניק, בנו של פרופ' אלע' זר ליפא סוקניק מיסד האינציקלופדיה המקראית, שהתרכקו עם מטוסים לים כשיצאו לבלום ספינה מצרית שהפגיזה את תל אביב וגופותיהם מעולם לא נמצאו, זוזיק הוז, בנו של הסופר והמחזאי חיים הוז החתן הראשון של פרס ישראל לספרות, שנפל בקרב על ירושלים, ועוד. "אלה היו הסלבריטאים של אז, על אף שזה לא באמת מה שמשנה בסופו של דבר. חללי הל"ה היו כולם סטודנטים, אליטה משרתת כמובן הכי פשוט של המילה, שהייתה מחויבת ונתנה את הכול עבור המפעל הציוני. אחרי אסון הל"ה יצאה הוראה כי בנים יחידים לא ישרתו בלוחמה, אך כמובן שרבים לא נענו לצו זה". לדברי לכיש, "מסע פלמ"ח - סיור לימוד אינטראקטיבי שנ' ערך במוזיאון - הוא 'אחד מהמקומות היחידים בארץ שהביקוש אליו עולה על ההיצע. המסע מתחיל ונגמר בחצר הנצחה - דבר המהווה סגירת מעגל. הנצחה מתבססת על שילוב מעניין של אינדיבידואלים וקולקטיבים. מכיוון שהיא בנויה משמות או היא אישית, אולם בסופו של דבר היא קולקטיבית. שמות, שמות, שמות בלי דרגות שמרכיבים אנדרטה, במסה מאוד חזקה. במי"

צג המולטימדיה התצוגה נגמרת בסיפורה של מלחמת העצ' מאות ובסוף ישנם תצלומי אוויר מרהיבים של נופי הארץ היום, כשעל הרקע הם חולפים שמות הנופלים בצורה מקסימה. זה כמו קרדיטים בסרט או בתוכנית טלוויזיה - כמו נערת המים, הבמאי או איש הסאונד - אלה עשו את העבודה". במוזיאון ישנו חדר שלם ונפרד לחללי הפלמ"ח, שבו קיימת מגירה לכל אחד מהנופלים. בכל מגירה ישנם מידע, מסמכים, וקורות חיים, כאשר במשך הזמן נאספו הרבה מאוד פריטים אישיים - מכתבים שהנופלים כתבו או שכתבו אליהם, מחברות פיזיקה או לשון מהשמינית, ספרים, יומנים, שבריה, חולצה רוסית, פנס ועוד דברים רבים נוספים. "לכל אחד יש את המגירה שלו. המעט שנשאר ממנו. לצערנו, אצל חלק מהנופלים החומרים הם מועטים מאוד. נכון שאלה רשי' מות פחות או יותר סגורות, אך מצד שני כל הזמן מתווספים עוד חומרים: אנשים מגיעים לבקר, מגיעים לחקור בעצמם, מספרים ומביאים עימם דברים. לא מוזמן ביקר כאן הסופר דויד גרוסמן ששכל את בנו אורי במלחמת לבנון השנייה. הוא הגיע עם אביו שאיבד חבר במלחמת העצמאות והשניים ביקשו ללמוד עוד על סיפורו של החבר שנפל, משה נפחן היה שמו. "גם כאן ההנצחה בנויה בשני 'מורים', מקדש זיכרון אפולולי, נר זיכרון וקטע משיר של חיים גורי, ובהינף יד מדליקים את האור והחדר מואר, ואנחנו נותנים לנערים להסתובב ולנבור בעצמם במגירות. לא פעם שומעים נער אומר 'היי, הוא כותב כאן שהוא למד איך לקשור חבלים, זה מה שאני למדתי שלושם בצופים', ואחר פתאום מזהיר 'זה חי בעיר שלי', ו'זה הלך לאותו בית ספר' ועוד כאלה דברים. רואים שהם מתחברים, ואנחנו מראים להם שאותם גיבורי הפלמ"ח הנועזים, היו בסופו של דבר אנושיים וגם הם התלוננו וגם הם לא אהבו לעשות כל מיני דברים וגם הם עשו לא מעט שטויות בצעירותם. "אנחנו מנסים לשמר את הרמות שלהם כבני אדם שלמים. זה חדר הנצחה למשפחות אבל גם מקום לנערים, לכיתה רועשת שיוצרת אינטראקציה עם המקום". בנוסף לאולם המגירות, במוזיאון קיים גם אוצר של כ-40 אלף תמונות. אלבומי ענק ישנים שפתוחים לעיון על שולחנות. מי שהכין את האלבומים הם אותם האנשים שגם מצולמים בהם. את האלבום של הגרוד השני הכינו חיילי הגרוד השני וכך הם גם נתנו כבוד לנופלים", אומר לכיש. "הנה, כאן יש תמונה של הנופל עם כמה מילות הסבר ומיד אחר כך תמונה שלו משתובב עם חברי פלוגתו, תמונה שלהם עושים קרחת, מצטלמים ערומים, גונבים מהלולים, עובדים ברפת וכו'", הוא אומר תוך כדי הצבעה על התמונות. "במקום זיכרון עבש ומרוחק, התמונות משקפות את אופי הפלמ"ח, והיפה הוא שהמקום מתוחזק ברובו עדיין על ידי מתנדבי הארגון". לא מוזמן גם נפתחה במוזיאון תצוגה שמוקדשת לתרומתם של ניצולי השואה ומי שהוגדרו לוחמי חוץ, לבניין המדינה במלחמת העצמאות. התצוגה כוללת את כל הנופלים, לא רק מהפלמ"ח. "בסיפור הפלמ"ח והקמת המדינה ישנה גם הטררגדיה הנוראית של ניצולי השואה, אנשים שעברו סאגה שלא הייתה כמותה בהיסטוריה האנושית ולחמו בעוז על תקומת המדינה", אומר לכיש.

"בחיבת הראל, 50 אחוז מהרובאים היו בשלב מסוים ניצולי השואה. בפלמ"ח היו ניצולי שואה רבים מאוד כי הארגון היה הכוח הסדר של 'ההגנה' לפחות בחודשים הראשונים למלחמה, ובקר' בות המרים בקסטל ובנבי סמואל הם שילמו את המחיר". 1462 מתוך סך נופלי מלחמת העצמאות, פלמ"חניקים ולוחמים אחרים, היו ניצולי שואה. 129 מתוכם היו מה שמוגדר הנצר האחרון למ' שפחותיהם".

לכיש מדגיש בדבריו גם את העוצמה והיופי בסיפורה של רבקה גובר, מי שכונתה "אם הבנים" על ידי דוד בן גוריון, שאיבדה את שני בניה במלחמת השחרור והפכה את נושא ההנצחה של הבנים ל"מסע ומשא" ציוני במקום לשקוע באבל. הוא חוזר ומציין שוב, כי הרעיון של ההנצחה היה כל כך מרכזי בהקמת בית הפלמ"ח, שמהרגע הראשון שעלתה המחשבה להקים את המבנה כבר בשנות

זאב לכיש, מנהל מוזיאון הפלמ"ח

יוסף לוטנברג יו"ר סניף יד לבנים בתל אביב

ה-70 של המאה הקודמת, מתנרבת בשם ירדנה וירוב החלה לאסוף חומר להנצחתם.

"בניגוד לחטיבות צה"ל כיום, בהן נושא הנצחת הנופלים מסודר ומאורגן באופן ממלכתי, כאן מדובר באנשים שנפלו לפני יותר מ-60 שנה, חלק ניכר מהם היו אנשים צעירים ללא ילדים ומי שנותר במידה והייתה גם משפחה, אלה אחים שהם מאוד מבוגרים כיום והורים שהלכו לעולמם. לנו יש אחריות עוד יותר גדולה לשמר את זכרם, ואנחנו כל הזמן פונים לאנשים שינסו לאתר עוד ועוד מידע ופרטים על חייהם ועל מותם של הנופלים".

חיים בסרט

משפחות שכולות מרמת השרון השתתפו בשנה האחרונה בסדנא שלימדה אותם לצלם ולהפיק סרטים על יקיריהם שנפלו. שפרה כפיר ששכלה את אחיה: "המשפחה שלי מכירה היום קצת יותר טוב את אח שלי וזה חשוב לי וחשוב להם"

בעידן הדיגיטלי כיום, אחת מהדרכים הראויות והיפות ביותר להנצחה יכולה להיות הפקת סרט על הנופל. לא מדובר בסרט זיכרון כי אם בסרט שמציג בפני הקהל הרחב את השמחה, החיות ואהבה שהיו בחייו של החייל שנפל. ברמת השרון לקחו את העניין צעד אחד קדימה ובשנה האחרונה התקיים בעיר פרויקט משותף לטלוויזיה הקהילתית של רשת "מגוונים", המתנסה העירוני וסניף יד לבנים המקומי, במסגרתו משפחות שכולות מקומיות למדו לערוך תחקיר, להכין תסריט, להפיק, לראיין ולצלם סרט על יקיריהם שנפלו. יש גופים שיש להם פרויקט זיכרון כמו

זכייניות ערוץ 2 שפונות למשפחות ומפיקות עבודת את הסרט. אנחנו באנו ממקום אחר - ניתן לכם את הכלים ואתם תיצרו בעצמכם את הסרטים שאתם רוצים" אומר יובל ליניק, מרכז המרכז לתקשורת קהילתית ברמת השרון ואח שכול בעצמו. "התחלנו בנובמבר 2010, בפגישות הראשונות הגיעו שבע משפחות מתוך כ-200 משפחות שכולות ברמת השרון. עם זאת, במהלך הזמן בגלל הקושי שבעיסוק בחומר נותרו רק שלוש משפחות ואלה נמצאות כעת בשלבי העריכה הסופית של הסרט" מספר ליניק שהעביר את הקורס למשפחות.

המפגשים בסדנא התקיימו אחת לשבוע, בהתחלה במשותף ולאחר מכן עם כל משפחה פחה באופן פרטני. במהלך הזמן כל משפחה הגדירה לעצמה מה יהיה המבנה של הסרט שלה ומה היא רוצה להגיד בו. נציגי המי שפחות עברו קורס בצילום, התוודעו למוי שגים בעריכה, ובעיקר למדו איך לבצע תחקיר ואיך להגיע לחומרי ארכיון ולאתר רמויות שקשורות לסיפור, מכרים וחברים מאותה תקופה. לאורך הדרך המשפחות זכו גם לליווי והדרכה מצד אנשי מקצוע מקומיים שהתנדבו לסייע בפרויקט, ובהמי שך ניתנת להן האפשרות להציג את הסרט בערוץ 98 ביום הזיכרון.

נורית אלעזר ששכלה את בנה צחי ז"ל ביוני 1982 במלחמת שלום הגליל הייתה האמא השכולה היחידה בפרויקט שכלל מלבדה עוד שתי משפחות של אחיות שכולות. "בכל יום הזיכרון האישי, המשפחה המורחבת באה לבית לאחד האזכרה ואז ישבנו, היה כיבוד וברוך כלל הק"שכנו לקלטות בהן חברים דיברו על צחי", מספרת נורית, "בשנה שעברה באו בני הרודים של צחי שהיו ילדים כשהוא נפל ואמרו לי 'את יודעת נורית, אנחנו לא זוכרים את צחי, לא יודעים עליו הרבה', ואז אמרתי להם אתם יודעים מה, אני אעשה סרט על צחי - שיספר לכם מי היה הבן דוד שלכם. התחלתי לחשוב על כך אבל לא באמת ידעתי איך לבצע את זה, ואז הגיעה ההצעה לחוג של משפחות שכולות שרוצות להסריט סרט על קרוביהם שנפלו, הרמתי את הכפפה ונרשמתי באותו יום". פרידה שניידרמן, יושבת ראש ועדת האחים ב"יד לבנים", שאיבדה את אחיה מאיר רוזנשטרך ז"ל, ממקימי יחידת החי"ל לוחם בתאונת מסוק ב-1974, השתתפה אף היא במיזם והיא מספרת כי הסרט היווה הזדמנות לקיים מפגש נוסף עם חבריו של אחיה, להיזכר בו ולספר עליו. "התחושה ברגעים אלו הייתה כאילו הוא נמצא איתי נו בחדר, מקשיב וצוחק. קשה מאוד לחטט בבשר המדמם, לי ולאחותי זה לקח יותר מ-30 שנים, ולאחר מות ההורים החלטנו שצריך להשאיר משהו לדורות הבאים. העבודה על הסרט אפשרה לנו לפתוח את הסיפור בפני ילדינו ולדעת איך הם הרגישו בבית שסבב את השכול. אני רואה את הפרויקט כקבוצת תמיכה דרך עיניית המ"צלמה, נזכרים יחדיו בימים היפים והטובים,

מי בכך ומי באח". גם שפרה כפיר ששכלה את אחיה יאיר פלט ז"ל ביום הראשון למלחמת יום הכיפורים, מספרת כי זו הייתה ההזדמנות הראשונה של המשפחה להנציח את יאיר באיזושהי צורה. "צילום הוא מדיה קרובה למשפחה שלנו. אבא שלי הסריט את אחי ואותי מתחילת שנות ה-60 של המאה הקודמת ויש לי סרטים רבים שלנו כמו שפחה, בעיקר בטיולים בארץ ובאירועים משפחתיים. גם יאיר עסק בצילום ופי"תוח תמונות כתחביב והם הזיכרון המוחשי מחייו הקצרים. "שנים הטרידה אותי המחשבה שלא הניצחנו אותו במשך הזמן. מתוך הצורך הזה בהנצחה וגם בגלל הקרבה המשפחתית לצילום, ידעתי ברגע ששמעתי על הסדנא שזה הכיוון שאני אלך בו. הורי עדיין בחיים והם נתנו לכך את ברכתם.

"כשהתחלתי לאסוף את החומר מצאתי גויר עיתון של יואלה הרשפי ששמור איתי מ-1974, בו היא כתבה על החשיבות שבהנצחת החיילים הצעירים שמתו במלחמה. כאלו שלא הספיקו לעשות כמעט כלום בחיים שלהם. לא הספיקו להרשים, לא הספיקו לעשות פעילויות משמעותיות, להקים משפחה. אולם כמעט 38 שנים עברו מאז נפילתו של אחי וחששתי ממה אנשים יזכרו. "בפגישות הראשונות, יובל ליניק אפשר לי 'להתפרק' בניסיון שלי לדבר על אח שלי. נדהמתי מעצמי ומהקושי שהיה לי דווקא במקום הזה לספר את הסיפור של אח שלי, את הסיפור שלי. המפגש עם משפחות נוספות שהצטרפו לסדנא עוד לי, באמצעות ההתבוננות בהם ובסיפורים

מימין לשמאל: נילי סלע בתה של נורית אלעזר, ציפי פילו, פרידה שניידרמן, שפרה כפיר, נורית אלעזר ויושבת, יובל ליניק צילום: ליאור קורן

שלהם הצלחתי להתמודד עם הקושי שלי. סוף סוף גם הצלחתי לדבר עם הורי ובעיקר עם אימי על יאיר ולהיזכר בו ביחד. בעבר כל ניסיון שלנו כשל בעקבות הרגשות שהציפו אותנו. "המשפחה שלי, מכירה היום קצת יותר טוב את אח שלי וזה חשוב לי וחשוב להם. תהליך הנצחה באמצעות סרט אינו תהליך קל, לא ברמה הנפשית ולא ברמה הטכנית אבל זה מסייע להבניית הזיכרון של הנופל ומסייע לגורמים המעורבים. אין לי ספק שישנן משפחות נוספות שיכולות ליישם הנצחה באמצעות סרט". לדברי יובל ליניק אחת מהמטרות העיקריות בהפקת הסרט היא באמת להביא את המשפחה המורחבת להיות שותפים ותוך כדי זה גם לעבור איזושהי תהליך. "המשפחות שפחות ציינו לא אחת שהתהליך עצמו סייע להם מאוד בהתמודדות עם הזיכרון והאבל ושהם נמצאים היום במקום אחר ממה שהיו לפני שנה. זה ברור שאם המשפחה מתכנסת סביב סרט שמשלב קטעי וידאו של הבן או האח שנפל, צילום מים משפחתיים, אנקדוטות, ציטוטים של חברים ועוד, אז דמותם עולה לעיני כול ומחיה את הזיכרון, ובעיקר לדורות שלא הכירו אותם. דמות תלת ממדית, חייה, עם הצבע והמהות של האדם, לא דווקא דמות הירואית אלא דמות מאוד אנושית מלאה בסיפורי חיים, כולל החולשות". ליניק עצמו, יש לציין, עדיין לא הפיק סרט על אחיו וזהו ז"ל שנהרג בתרגיל ב-1968, לדבריו הוא פשוט עדיין אינו בשל לכך. ב"יד לבנים" מקווים כעת לקיים סדנאות דומות במקומות נוספים בארץ, לאחר שגם משרד הביטחון הביא עניין בפרויקט. □

המלצה: ערב שירה בגבעה

בחודשי הקיץ נערכו ערבי שירה בציבור ב"גבעת תום ותומר" לא רחוק מאשקלון. רחל בן-לוי מאוד נהנתה גם מהשירה וגם מהחברה והיא ממליצה לכם בחום להגיע למקום. סיפורו של ערב קסום. ממשיכים גם בסתיו

לפני כחודש ימים הודמנתי לערב קסום של שירה בציבור ב"גבעת תום ותומר". לא עוד סימפוזיה של זיפנים מועדיים אלא שירה זורמת של מי שאוהב שירה בציבור וגם יודע לשיר. האווירה במקום הייתה נפלאה, תחושה של שבת אחים גם יחד. נהניתי מאוד מהאיכויות הקוליות ומן המוסיקליות של המשתתפים הרבים. הזמרת המעולה נוגה אשר הובילה בקור לה הערב את השירה. הופתעתי משפע הכישרונות הווקאליים בתוך הקהל עצמו שהפליאו בסולו מול המיקרופון וגרמו לקהל להתרגש עימם. כל אחד ואחת מהמשמיעים קולם ברמה היה נשמע נעים יותר מזולתו. זמן רב לא זכיתי להיות נוכחת באירוע בו הישיבה בחברותא, האווירה והשירה הכובשת משתלטות עליך בעוצמה. גרוני נשנק לא אחת ברגעים של התעלות. בתוך הקהל ישבו להם נגנים בכלי נגינה שונים אשר הוסיפו גוונים מיוחדים לשירים אותם שרנו. המנגינות והצלילים הערבים המשיכו להדהד בראשי ימים רבים.

ערב שירה בציבור שכזה ב"גבעת תום ותומר" הוא אירוע המתרחש בחודשי האביב, הקיץ והסתיו, אחת לחודש תחת כיפת השמיים לאורו של ירח מלא. את האירוע יזמו בראשית דרכו יואב וחגית קידר, הוריו של תומר קידר ז"ל שנפל באסון המסוקים ב-4.02.1997 יחד עם עוד 72 חיילים שהיו בדרכם ללבנון.

בתחילה הקים יואב את האתר לזכרו של תומר ושל חברו תום כיתאין, שנפל גם הוא באותו אסון, ובהמשך יום ופעל כמו ידיו להפיכת האתר ליד זיכרון לכל 73 הנופלים באסון. במהלך השנים הצטרפו מתנדבים נוספים אל עשייתו המבורכת של יואב.

לפני כחמש שנים נטלו המתנדבים האוהבים לשיר את המשימה של ארגון ערבי השירה ולכל ערב הם מעניקים אופי ומהות שונים. מדהים לראות את הזיק בעיניהם ואת ההתלהבות בה הם תורמים מזמנם החופשי למען הערבים התרבותיים הללו.

הגבעה והגן לזכרם של החללים נמצאים סמוך לקיבוץ נגבה. ניתן להגיע למקום דרך כביש 3 בקטע שבין קריית מלאכי לאשקלון. מומלץ גם להגיע אל הגן הבוטאני הסמוך ולהתפעל מהפרויקט הנהדר של הגן, שהוא חינוכו של יואב קידר, איש יחיד ומיוחד שעשה לילות כימים למען האתר.

מועד ערבי השירה באתר: www.tom-tomer.org

מאת ליעד דורבן אחיו של ניביה ז"ל "אח שלו"

מוצאים את הדרך

את הדרך לבית הקברות אני זוכר היטב. אני נוסע בדרך הזו מספר פעמים בשנה כבר תשע שנים ברציפות. בכל יום הולדת שלו אני שם, כך גם בטקס יום הזיכרון, ועם בוא האביב גם ביום מותו. הרבה פעמים אני נוסע, אך עדיין אינני יודע לומר אם הדרך אורכת שעה כוללת חנייה או בלעדיה, האם זו שעת נסיעה רק בכביש פנוי, אולי שעה כשיש פקקים? הפעם נפגשים ביום רביעי בערב. סליחה, ב-19:00 בדיוק. אפילו כדאי להגיע חצי שעה קודם, כי אמא מבקשת שנסיף להחליף מילים, לשוחח. אני מבטיח להשתדל. השעה 17:30, בקושי הצלחתי להשתחרר מהעבודה, והכביש לא פנוי. "מסוכן להירדף בכביש" הוא היה אומר. הוא צודק. אני מוריד את הרגל מהדוושה ומשייט באיטיות עם כולם. נשאר בנתיב וחושב אולי כדאי כבר להתקשר לאמא ולומר לה שעד שש וחצי אני כנראה לא אצליח להגיע. היא תשאל אותי "מתי כן תגיע חמוד שלי?" טוב, בעצם עוד לא אתקשר, לא כדאי להדאיג אותה. את הדרך אני מכיר היטב. היא מסלול המחשבות אודותיו - הזיכרונות הכי חזקים שלי. קרונות של זיכרונות קבורים עים חולפים בשדרה בין הרקלים. אני לוחץ על הדוושה ומדמיין אותי חולף לידו, הוא לא מבחין בי, שקוע כולו, בוחן משהו שאוחז בידו. תמיד גבוה. זקוף. חזק. אני מביט

בו ומתרגש. נזכר כמה שאני מתגעגע, אבל ממשיך לניסוע עד שהוא נעלם בין הרקלים. אני חוזר להתרכז בנסיעה, האירוע מתחיל בעוד שעה ואני עדיין נוסע, מולי הולך ומתקרב הם. אני מביט ושואל את עצמי "איך הגעתי לפה?" שוב טעיתי בדרך אותה אני מכיר כל כך טוב. שוב נדרתי למחשבות, לרמי מיונות, לזיכרונות שמשתקים את הלב, ולרגע אחד לאלה המשכיחים את הגעגוע אליו. אני מתפתה לברוח לאותם קרונות של זיכרונות קבועים שחולפים בשדרה בין הרקלים, בדרך לבית הקברות, הדרך שאני מכיר הכי טוב. אני מתנער ומתעשת. תודה לאל שהמציאו את הסמארטפון. האצבע מחליקה על מסך המגע ופותחת את חיבור ה-GPS. אני לוחץ על האייקון של החיוך על הגלגלים ומקליד: ב י ת ה ק ב ר ו ת ה צ ב א י ח י פ ה. הנה עולים שלושה מסלולים שונים, נראה שהכחול הוא המהיר ביותר, ללא פקקים. קול רך בוקע מהמכשיר, מרבר אלי ואומר לי לפנות ימינה. על פי האפליקציה אגיע בעוד עשר דקות. אני נושם עמוק, לוחץ על הדוושה ומתקשר לאמא. שלא תדאג.

ניביה דורבן ז"ל

"בעל למופת" בקאמרי

מסורת ערבי התרבות נמשכת. בחודשים הקרובים הורים ואחים חברי ארגון יד לבנים יזכו לצפות בהצגה הסאטירית "בעל למופת" בתיאטרון הקמארי. וזה סיפור ההצגה

מסורת ערבי התרבות נמשכת ובחודשים הקרובים הורים ואחים חברי הארגון יזכו לצפות בסאטירה הפוליטית "בעל למופת" בתיאטרון הקמארי. ההצגה "בעל למופת" מאת יהושע סובול נוצרה בהשראת מחזהו הנודע של אוסקר וויילד "בעל אידיאלי", שנכתב בשלהי המאה ה-19, וגם היא משופעת באלמנטים בידוריים שממתיקים ביקורת חברתית נוקבת. ההצגה מספקת הצצה מרתקת אל מאחורי הקלעים של הפוליטיקה ומוכיחה כי דבר לא השתנה, גם אחרי יותר ממאה שנה מתקיים קשר הדוק בין הון לשלטון ובין סקס לשקרים. העיבוד של סובול מעמיד במרכז העלילה את רובי קור (יפתח קליין) שמכהן כסגן שר התשתיות הנערץ, ואת איש תו האוהבת יפית (תמר קינן). רובי ויפית חוגגים בוילה המפוארת שלהם את הצלחתו האחרונה - החלטה להניע פרויקט שיביא להפקת אנרגיה ירוקה. אולם טינה (מיכל ינאי), דמות מעברו של רובי המופיעה בהפתעה במסיבה, מאיימת לחשוף פרשייה אפלה של שוחד ושחיתות. בין רגע מוצא עצמו רובי מאוים בחשיפה מכפישה שתרוסק את הקריירה שלו, תחריב את נישואיו ותהרוס את פרויקט

חיוו. בעזרת חברו הטוב, גורי (אקי אבני) הוא יוצא למסע מוטרף לסיכול המזימה. ברוח עכשווית הדילמה המוסרית קושרת באופן סמלי בין ניקיון כפיים ויושר לבין איכות הסביבה, וצופה עד שוב לניגוד הבולט בין ההצרות לבין המעשים. שחקנים: יפתח קליין, אקי אבני, מיכל ינאי, תמר קינן, שלמה ויישנסקי, אסתי קוטוביצקי, יואב לוי, אסף גולדשטיין. משך ההצגה: שעה וארבעים דקות ללא הפסקה.

מורה נבוכים, גרסת רחל בן-לוי

❖ מאת מערכת "בלב אחד"

"אפשר לומר שחייתי בשני משורים: במישור ההווה הטכני ובמישור הרגשי העמוק. מוחי היה שרוי בהרהורים תמידיים על משמעות החיים, על העבר, ההווה והעתיד. התחלתי לחפש בקדחתנות מענה למצוקותי. נברתי בספרים. הרי לא היינו הראשונים ולא האחרונים לחוות חוויה כה קשה.

"חיפשתי ספר שיספר בגובה העיניים כיצד ניתן להתמודד עם המציאות העגומה של האובדן. קיימים ספרים מקצועיים שהתקשיתי להתחבר אליהם כי הם מקצועיים מדי. לא מצאתי ספרי הדרכה בנושא ההתמודדות מתוך הליכה של משפחת השכול, חיפשתי ספר אותנטי שייגע בנקודות הבנאליות של ההתמודדות ויספק תשובות ראויות. שמעתי קטעי דברים אך לא יכולתי לצייר את השלם."

מה את מצפה שהספר יהווה עבור משפחות אחרות?

"תהליך השיקום הוא תהליך מתעתע, יש בו מעלות ומורדות. ישנם ימים בהם מאוד קשה לראות את התקווה. לעיתים נדמה לך שאתה מתקדם ומוצא את הנתיב הנכון אל החיים, ואז שוב מגיעה הנפילה. הספר בהחלט נותן לגיטימציה להתנהלות שכזו, אך עם זאת, הוא גם מעביר מסר של איכות חיים בצל השכול.

"אני מכנה את ספרי 'מורה נבוכים לע' ניני השכול', כי הוא מסביר ומבהיר את התהליך. הספר נותן מענה למשפחות שכולות המבקשות חיבור ותמיכה. כשאדם נמצא בתחילתו של תהליך השכול הוא איננו יכול לצפות שום שינוי במצבו, והוא מחפש את התקווה. אני מציינת את נקודות האור המאירות על חיינו החדשים למרות הצער והכאב. הבנת התהליך כפי

שהיא מוסברת בספר מאפשרת לרעת שיבואו בעתיד ימים יפים יותר וקבלת הידיעה ממקור ראשון ומהימין מסייעת להישרדות."

את חושבת שתכתבי עוד ספרים בעתיד?

"מנקודת המבט של היום אני מבינה שכל מי שהחל לכתוב מסכן את עצמו כי הוא עלול להידבק בחידק הכתיבה. אני חייבת להתוודות שנרבתתי בחידק. אינני יודעת אם ספריי הבאים יראו אור, אך על כל פנים אני ממשיכה בכתיבה שבה התחלתי כתוצאה ישירה מהנפילת בני. כתיבה היא יצירה המעידה על יצר החיים שנותר בי, למרות הפרידה הכואבת מהילד האהוב שאיברתי לנצח." □

ד"ר רחל בן-לוי, עסקה כל חייה בחקר מחלת הסרטן, שמקפחת את חייהם של עשרות אלפי אנשים ברחבי העולם מידי שנה. בתור ד"ר לביולוגיה, שמעבירה את רוב זמנה במחקר במעבדה בניסיון למצוא תרופה למחלה, היא לא עברה עם החולים עצמם או עם בני משפחותיהם, החווים מקרוב את תהליך האובדן.

לפני 12 שנה, הבינה בן-לוי עד כמה עמוק הכאב: בנה יאיר ז"ל, לוחם ביחידה מובחרת אשר שירת בלבנון, קיפח את חייו בתאונת דרכים בעת חופשה מהצבא. רחל בן-לוי חשה אבודה. עולמה חרב עליה בבת אחת.

"זה בכלל לא ברור שיש תקומה לאחר נפילה לבור כה עמוק. כמעט כל מי שחווה שכול שכוה, יאמר שחיי מתחלקים בין התקופה עד לאסון ובין החיים האחרים, עם האובדן", אומרת בן-לוי. "למעשה, מיד אחרי הנפילה הגדולה נדרשנו להתמודד עם מציאות של התחלה חדשה, מציאות מרה שלא חלמנו עליה וגם לא יכולנו להתכונן אליה מראש.

"אני מגדירה את הצעדים הראשונים בתהום השכול כצעדים של תינוק הלומד לראשונה בחייו לפסוע. אומנם אין כאן בעיה פיזית, אבל ההתמודדות הנפשית עם כל סיטואציה במצב שנוצר, איננה מוכרת וכמובן איננה ידירות. מכיוון שעולמנו הקודם חרב, נאלצנו ליצור התחלה חדשה."

את ההתחלה החדשה שלה ושל משפחתה מצאה בן-לוי בכתיבת ספר שמתבונן עמוק פנימה, ובא לשמש מעין מריך למשפחה השכולה. בספר "אור חדש יאיר", שיצא לאור לפני כשנה לאחר תהליך של כשמונה שנים, מנסה בן-לוי לתת ביטוי בשפה ברורה ובצורה הכי גלויה, לחוויות ולתחושות היומיומיות שלדבריה חשים רוב האנשים שחוו אובדן. בדרך כלל הם מצניעים אותן.

רחל בן-לוי מתארת בפרטי פרטים את תהליך השכול והיציאה ממעמקים, שלב אחרי שלב, ולדבריה "מנסה להכניס מעט סדר והיגיון במצב הטוען שנוצר".

"הספר נכתב מתוך חשבון נפש שעשיתי עם עצמי במשך כמה שנים. חשבון הנפש נעשה למעשה ללא שליטה. יש אנשים המתיארים את מלאכת החשיבה המוטלת על המוח בעקבות האובדן, כעבודה שיש בה שעות נוספות אין סופיות. האסון שחדר אל בני תנו טלטל אותי וגרם למחשבותיי לנוע בתנועה מתמדת.

